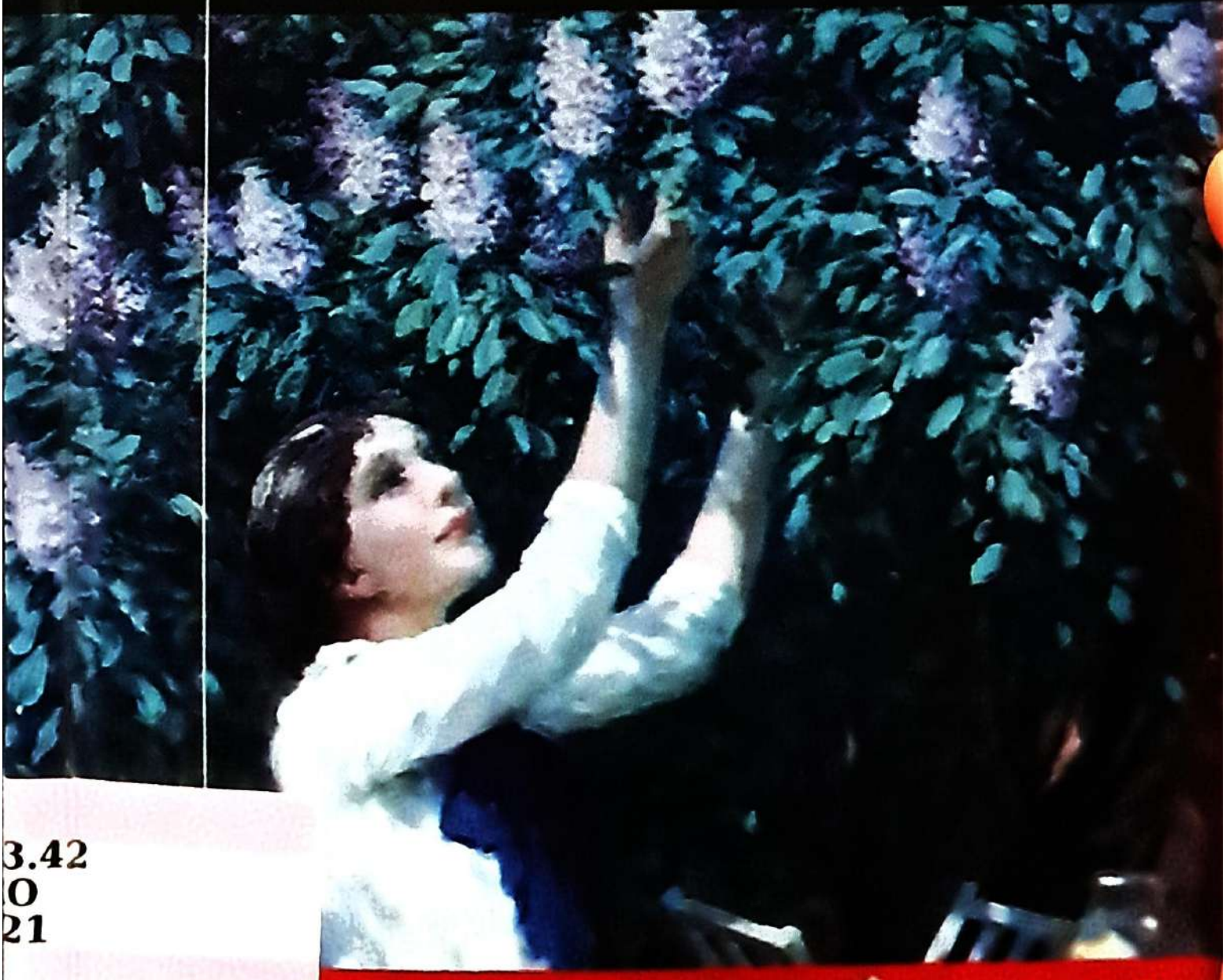
KUBBEALTI

Safiye Erol

Leylâk Mevsimi

3.42
O
21

külliyâtı · 4

SAFİYE EROL

LEYLÂK MEVSİMİ

Hikâyeler

5. BASKI

KUBBEALTI

İSTANBUL ORHAN KEMAL İL HALK KÜTÜPHANESİ

Demirbaş No:	121677
Konu No:	813.42 ERO 2021
Sicil No:	23184038

SAFİYE EROL KÜLLİYÂTI – 3

1. Baskı: 2010
2. Baskı: 2011
3. Baskı: 2017
4. Baskı: 2020
5. Baskı: 2021 (Mart)

Kubbealtı İktisâdî İşletmesi
Peykhâne Sk. No: 3 34126 Çemberlitaş – İstanbul
Tel: (0212) 516 23 56 – 516 63 87
Faks: (0212) 638 02 72

© Bu kitapta yayımlanan yazıların bütün
hakları Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat
Vakfı'na âittir. Tamamı ya da bir bölümü izin
alınmadan, fotokopi dâhil, optik,
elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla
kopyalanamaz, çoğaltılamaz,
basılamaz, yayımlanamaz.

info@kubbealti.com
www.kubbealti.org.tr

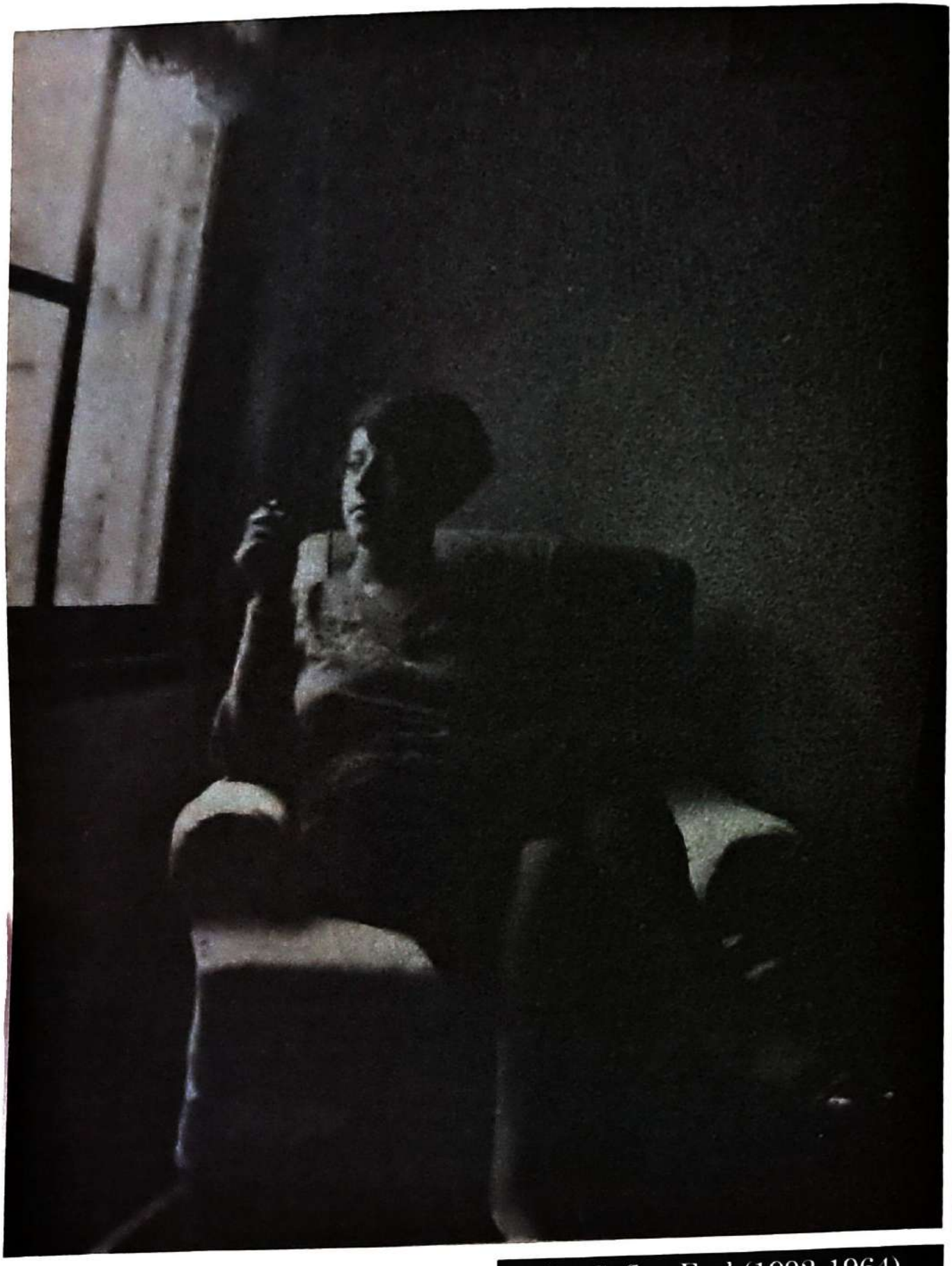
KUBBEALTI NEŞRİYÂTI NO: 87

Dizgi
Kubbealtı Dizgi Merkezi

Baskı
Larus Yayınevi ve Ticaret A.Ş.
Bağlar Mah. 62. sk. Yıldızlar Plaza No.10/A
34212 Bağcılar - İstanbul
Tel: 0212 446 38 88
Matbaa Sertifika No. 49657

İÇİNDEKİLER

Defterlerimde Safiye Erol-Selim İleri	7
Safiye Erol – Zeynep Uluant	13
Safiye Erol'un Hikâyeleri	23
Metruk Yalıda Garip Bir Gece	25
Aleksandra Filipovna	33
İlk Efendim Pomak Ali Efendi	45
Laz Sıdkı'nın Florya'da Hovardalığı	54
Leylâk Mevsimi	61
Dört Kişi	67
Gel Seninle Dertleşelim	81

Dr. Safiye Erol (1902-1964)

DEFTERLERİMDE SAFİYE EROL

Bu güne kadar günce tutamadım. Heves ettim ama olmadı, arkası gelmedi. Bunda, belki, öğretmenim Rauf Mutluay'ın etkisi oldu. Lise sondayken, Mutluay, "Gerçek edebiyat adamları günce tutmaz" demişti. Ben de yazar olmak istiyordum; ürktüm. Hocamızın niye öyle söylediğini çözemiyorum. Hele, yalnızca günce tuttukları halde edebiyat târihine geçmişleri düşünürsek...

Günce tutmadım, tutamadım; ne var ki, 1965'den sonra not defterlerine çiziktirdim. Not defterlerim önceleri 'sarı' defterlerdi. Sonra çeşit çeşit, boy boy not defterleri... Bâzılarını sakladım, bâzıları zaman içinde, evden eve taşınırken ya da başka sebeplerle kayboldu.

Elde kalanları geçen akşam bir araya topladım. Safiye Erol için. Kubbealtı Neşriyâtı, 'gizli usta' Safiye Erol'un hikâyelerini derliyor. Aziz dostum Sinan Uluant benden bir yazı istedi. Düşündüm taşındım; eserlerine hayranlık duyduğum Safiye Erol'un bendeki geçmişini kaleme getirmeye çalışacağım.

Notlar arasında, ilk Safiye Erol çiziktirmesi 1970'te. O sarı defter, elbette hatırlıyorum, Kemal

Tahir'in hediyesiydi.

Pastırma Yazı'ndaki "Hayâtımın Romanı"nı yazarken, *Kadıköyü'nün Romanı*'ndan yararlanmışım; 'Kadıköyü'nü bana öğreten roman! Ben de pek çoğumuz gibi Kadıköy demekle yetiniyordum.

Ama *Kadıköyü'nün Romanı*, hep yazageldiğim gibi, asıl semtleri, evleri, bahçeleriyle büyülemişti beni. Ankara Caddesi'ndeki Semih Lûtfi Kitabevi'nin camekânında gördüğüm bu kitap, Moda Plajı kapaklıydı. Yüzlerce defa gittiğimiz Moda Plajı'nı bir romanın kapağında görmek inanılmaz gelmişti. Hele, sayfalarında yol aldıkça, Bahariye, Yoğurtçu, Frerler Mektebi, Kuşdili, hatta Şifa, hele Haydarpaşa mendireğinin fenerleri karşıma çıktıkça, âdeta büyük bir sevinç duymuştum.

"Hayatımın Romanı"nda bu ayrıntılardan yararlanmadım. Safiye Erol'un incelikle kaleme getirmiş olduğu ev içi düzenlerinden esinlendim; gâyet iyi hatırlıyorum.

Eski not defterlerimde ikinci Safiye Erol notu, tuhaf rastlantı, yazarın da ikinci kitabı, romanı olan *Ülker Fırtınası*'yla ilintili. *Ülker Fırtınası*'nın 1944 târihli ilk basımını bulmuşum, Remzi Kitabevi basımını. *Kadıköyü'nün Romanı* kadar "sürükleyici" olmadığını yazmışım.

Gerisi de aklımda: *Ülker Fırtınası*'nı bitirememiştim. Uzun yıllar, suçu kendime kondurmayarak, bu eseri 'okunmaz' bir roman sandım. Ta ki, Kubbealtı Neşriyâtı yeniden yayımladı; donakaldım.

Ülker Fırtınası, İstanbul pitoreskinde, alaturka mûsıkînin başına gelenler konusunda yazılmış en

önemli romanlardan. Reşat Nuri'nin *Son Sığınak*'ı, Nâhid Sırrı'nın *Yıldız Olmak Kolay mı*?'sı başka başka perspektiflerden yaklaşır. Peyâmi Safâ'nın çok sevdiğim *Fâtih-Harbiye*'si, yer yer, ne diye saklamalı, 'ideolojik'tir. *Ülker Fırtınası*'ysa *Huzur*'la ölçülmeli. (Hem *Huzur*'un hem *Ülker Fırtınası*'nın kadın kahramanı adaş. Hep merak etmişimdir: Tanpınar *Ülker Fırtınası*'nı okudu mu?)

Bu romanda İstanbul, dünkü, öz İstanbul nefes alıp verir. Günümüzün New York özentisi İstanbul'unda yaşayanlar, *Ülker Fırtınası*'nı okuyunca, târihî bir kentin neler yitirdiğini ve nasıl yitirdiğini çok daha iyi kavrayacaklar.

Defterlerde bir başka not, Safiye Erol'un Türkçesi'ne açılıyor: "Türkçe'yi *Ciğerdelen*'le sevdirmek isterdim."

Ülker Fırtınası'nı baştan sona okuyamamışken, daha girift *Ciğerdelen*'i bir solukta okumuştum. *Ciğerdelen*'le tanışıklığımızın öyküsü de belleğimde: Zâhir Güvemli'nin 1954 târihli *Türk Romanları* "resimli antoloji"si, Beyoğlu'ndaki Kitap Sarayı'nda 1960'ların iyice sonunda hâlâ alıcı beklerdi. Ben de nihâyet edinmiş, *Ciğerdelen*'in ayrıntılı özetini okumuştum. Sonra yine Kitap Sarayı'nda *Ciğerdelen*'i buldum.

Cumhuriyet Türkiyesi'nden yüzyıllar öncesine, kadın-erkek eşitliğinin bir manifestosu gibi açılan *Ciğerdelen*, Safiye Erol'un en ünlü romanıdır. Gelgelelim bu açıdan hâlâ irdelenmemiştir.

Hangi yıldı, *Kamelyasız Kadınlar*'ın yeni basımı için eklenti yazı "Türk Romanında Kadın Portreleri"ni *Varlık* dergisinde yayımladım. Zeynep

Uluant'ın uyarısı o günlerde; not etmişim: "Zeynep Uluant, Safiye Erol'u gözden kaçırmış olduğumu çok nâzik bir dille söyledi. Peki ama niye? Niye atlamışım? Bunu düşün."

Düşünmek gerekir mi? Yanıt açıktı; Edebiyâtımızın -öyle sanıyorum ki- en gözden ırak romancısı Safiye Erol'du; ben de bilinen, bize 'dayatılan' isimler etrâfında ezberden yol almışım.

Zeynep Hanım sâyesinde yazdım:

"Romanımıza emeği nice zamanlar gözden ırak kalmış Safiye Erol, özellikle *Ülker Fırtınası* ve *Dineyri Papazı* (1955) adlı eserlerinde, kadın kahramanlarını, doğu ve batı kültürlerinin bir tür sentez kişisi olarak karşımıza çıkarır. Bu, üslûpçu, ruh çözümlemelerini başarıyla dile getirebilmiş, usta işi romanlarda ilginç olan, Safiye Erol'un kadın kişilerinin –özellikle *Ülker Fırtınası*'nda batıdan edindikleriyle doğuyu yeniden değerlendirmeleri ve tasavvufun yardımıyla bir gönül aydınlığına kavuşmalarıdır."

Yarın Yapayalnız'ı yazarken, defterlerde, *Dineyri Papazı*'na açılıp gidişler pek çok sayfa. Benim Handan Sarp, *Dineyri Papazı*'nın Gülbün'üyle de can buldu; Safiye Erol'un eseri *Yarın Yapayalnız*'a ruh üfledi.

Ruh üfleyişin geçmişi var: Kadirbilir Halil Açıkgöz'ün bize kazandırdığı *Makāleler*'i basım aşamasındayken okuyordum. *Yarın Yapayalnız*'ı yazmama yol açan derin umarsızlık içindeydim. Birden o cümle: "Cansız dediğimiz nesnelerin gönül çekimini duyduklarına inanıyorum, ne çok denemişim!" Yağmurlar arasında, Beyoğlu'nda ıssız

bir 'pub'daydım, yapayalnız, sığındığım bir kadeh konyak. Donakaldım. Eşya bana seslendi, eşya bana acıdı...

Makāleler'e not düştüm: "Ben, edebiyatımızda, Ahmed Hâşim'in nesirleriyle yarışabilecek ikinci bir isim olmaz, olamaz sanmıştım. Safiye Erol'un yazılarını bilmiyordum."

Hayâtımın yıprak bir döneminde Safiye Erol yine elimden tutuyordu...

2009 yılının Ekim ayında, Sinan Bey, Kubbealtı Neşriyâtı'nın *Leylâk Mevsimi*'ni yayımlayacağını müjdeledi. Geriye kalan az sayıdaki hikâye. Dosyayı verdi. O akşam, edebiyâtımızın tâlihsizliğini bir kez daha düşündüm. Öyle ya, çağdaş edebiyâtımızda gönül çiziklerini en çok hissedenlerden Safiye Erol'a yol haritasında biz ne kadar az yer ayırmışız! Yaşasaydı, yakından tanıyabilseydim, ne kadar çok isterdim, Safiye Erol'a, "Daha çok yazın! Bizim için yazın! Biz, hayat mağlupları için yazın!" demeyi.

Beyoğlu'ndaki akşama geri dönüyorum. Taraçadaki küçük bahçe diye yazmışım, gözümün önünde, yağmurda ıslanan limon ağaççığı, saksıdaki cılız defne, sarmaşıklar, kızıl ve kehribar rengi yapraklar, bitkiler. Kimsem kalmamıştı. Safiye Erol'un yazdığı "En fakir bir saksı bile gönlüme rikkat ve muhabbet verir, ister ortadan kesilmiş beyaz sıvalı bir teneke, ister tahta fıçı olsun, saksı değil mi?" cümlesini okuyordum, hayata dönüyordum.

İstanbul'un –tabiî Edirne'nin, Rumeli'nin– en değerli yazarlarından biri olan Safiye Erol, yaşamı

boyunca, önde görünmekten bilerek isteyerek uzak durmuş. İster inanın ister inanmayın, yalnızca onlar meydan okuyabiliyorlar geçen zamana, öyleleri, soylu edebiyatlarıyla. Safiye Erol onların önde gelenlerinden. *Leylâk Mevsimi*'ni okurken, Dostoyevski çağrışımlı "Aleksandra Filipovna'da yine durakalıyorum, yine donakalıyorum:

"Sana teselli çok, yalnız otur, etrâfı dinle, kendini dinle. Dinle ki yaz geçti! Müsterih ol."

Sanmam; yaz geçmedi. Yaz geçmez. Bunu en çok, eşsiz Safiye Erol'un okurları bilirler.

Selim İleri

SAFİYE EROL

Safiye Erol, 2 Ocak 1902 târihinde Edirne'ye bağlı Uzunköprü'de doğmuştur. Annesi Emine İkbal Hanım, babası belediyede kâtip olarak çalışan Sâmi Bey'dir. Mensub olduğu âile Makedonya'nın Hacı Kadir Bey Mahallesi'nden gelmiştir. Tam mânâsıyla bir Rumeli bereketi olan bu görmüş geçirmiş sülâle bilhassa anne tarafından Türk tasavvufuna vâkıf bir kültürel özelliğe sâhiptir. Bu husûsiyet, yazarın gerek eserlerinde gerek hayâtının istikāmetinde kendini fazlasıyla gösterecektir.

Safiye Erol dört yaşındayken âile İstanbul'a taşınarak, Üsküdar Salacak'a yerleşir. Melek ve Refiye adında iki kızkardeşi vardır. Melek henüz dokuz yaşındayken üremiden ölür. Düyûn-ı Umûmiye idâresinde mâliye murâkıbı olarak çalışmaya başlayan Sâmi Bey ise kızının doğuştan getirdiği cevheri sezmiş olacak onun tahsiline ayrı bir özen gösterir. Küçük Safiye böylece on yaşına kadar okuduğu ilkokuldan sonra Fransız mürebbiyeler okuluna verilir. Bu batı mektepleri silsilesi sürer ve 1914'de Haydarpaşa'daki Alman Lisesi'ne, ardından da Beyoğlu'ndaki Alman Lisesi'ne devam eder. O yıllarda Bayezit'te Soğanağa semtine ta-

şınmışlardır ve Balkan Harbi'nin fâcialı yıllarıdır. Sâmi Bey, Rumeli topraklarındaki akrabâlarını fedâkâr eşinin ve kiracı olarak bulunduğu ev sâhibinin de desteğiyle yanına aldırır. Mütevâzı ev şartlarında birdenbire otuz kırk kişinin daha âileye dâhil olması, henüz pek küçük olan Safiye'ye oyun gibi gelecek, ancak ilerleyen yıllarda anne ve babasının yaptığı bu fedâkârlığın şuûruna varacaktır. Gene makālelerinden öğrendiğimiz bir ayrıntıya göre, henüz küçücük bir çocukken Allah ve yaradılış ile ilgili suallerinin tatminkâr ve sabır dolu cevaplarını uyanık bir kadın olan annesinden alacak böylece yüreğine îmânın ilk tohumları atılmış olacaktır.

1917 yılında Türk-Alman Derneği vâsıtasıyla Almanya'ya gider. Küçük Safiye keskin zekâsı ve çalışkanlığı ile bilhassa din dersi hocası olan papazın dikkatini çekmiş ve bu zat, küçük kızın pansiyoner olarak kaldığı eve sık sık ziyârete gitmeye başlamıştır. Gene böyle bir akşam, ev sâhibi hanım, "*Aziz Peder, sanırım Fraulein Sâmi'yi Hıristiyan yapacaksınız*" der. Küçük Safiye'nin cevâbı ise şöyledir:"*Hiç sanmam, bu gidişle sanırım ben aziz pederi Müslüman edeceğim.*" Taş gibi mîdeye oturan bu cevap karşısında râhip susarsa da kızgınlığını saklayamaz ve bir daha da bu eve uğramaz.

Böylece Lübek şehrindeki Falkenplatz Lisesi'ni 1919 yılında bitirir ve çıkan siyâsî huzursuzluklar yüzünden aynı yıl İstanbul'a döner. Savaş atmosferi yatışıp sular durulunca 1921 yılında Marburg an der Lahn'de üniversitesinde felsefe tahsiline başlayarak Elster ve Jensen adlı profesörlerin ta-

lebesi olur. 1921-1922 kış döneminde Freiburg şehrine geçerek tahsiline devam eder. Reckendorf ve Fincke adlı profesörlerin öğrencisi olur ve Freiburg Realgymnasium'una gider. 1923 yılında Alman ortaöğretim sisteminin ulaşılabilecek en yüksek lise diploması olan "Abitur"u kazanır. Ardından Münih'e geçerek çeşitli hocalarla çalışır ve 1926 yılında Geheimrat Hommel'in idâre ettiği şarkiyat doktorasını tamamlar. "Die Pflanzennamen in der Altarabischen Poessie" başlıklı tezin konusu, "Eski Arap Şiirinde Bitki Adları"dır.

Genç Safiye yurt dışında geçirdiği tahsil yıllarında Hindistan mücâhitlerinden ünlü bir gençle müstesna bir aşk yaşamıştır. Tam evlenmeye karar vermişlerken Hintli genç "*Memleketimin bana, benim de sana ihtiyâcım var haydi Hindistan'a gidelim*" der. Yıllardır bugünü bekleyen genç kız, "*Hayır, benim memleketimin de bana ihtiyâcı var, benim memleketime gidelim.*" diyerek noktayı koyar. Böylece ikisi de ideallerini muazzam aşklarına tercih ederek iki ayrı istikāmete, Delhi ve İstanbul'a doğru yola çıkarlar. Bu hazin olduğu kadar asil aşk hikâyesinin gölgesi yazarın eserlerine de yansıyacaktır. Daha sonra memleketinde önemli mevkilere gelen bu zâtı Safiye Erol, Almanya'ya yaptığı bir seyahat sırasında kaldığı eve uğrayarak arayacak ve ev sâhibi kadının, "*Memleketine döndü fakat duvarları sizin resimlerinizle doluydu*" cevâbıyla karşılaşacaktır.

Memleketine döndükten sonra bir müddet Alman firması olan AEG'de çalışır. Bu arada tabiatında zâten bulunan yazarlık cevheri iyice ortaya

çıkar ve Safiye Sâmi imzâsıyla yaptığı yayın hayâtına tercümelerle girer. Bâzı küçük hikâyeleri de "Dilâra" mahlasıyla yayınlanır. İlk tercümesi Rabindranath Tagore'dan bir şiir olup *Millî Mecmua*'da çıkmıştır. İlk telif yazısı da gene Tagore ile ilgilidir. Almanya'daki tahsil yıllarında bir hocasının "Sen Türkiye'nin Selma Lagerlöf'ü* olacaksın" sözü doğru çıkacak gibidir.

1931 yılında Deniz Kuvvetleri çarkçıbaşılarından Necmeddin Erol Bey ile evlenir. Kendisinden yirmi yaş büyük olan eşi ile mantık evliliği yapmıştır. Hanımına son derece hoş davranan, çok dürüst ve para pul ile hiç ilgisi olmayan Necmeddin Bey aynı zamanda mûsikîden de anlamaktadır. Safiye Erol'un eserlerinde sıkça yer alan denizcilik ve mûsikî ile ilgili ve gayet yerli yerinde kullanılan tâbirler eşinin tesîrinden kaynaklanmaktadır.

1932'de babası Sâmi Bey'i kaybeder. Kızkardeşi Refiye de bu sıralarda vefat eder. Küçük yaşta annesiz kalan yeğeniyle (Aydın Erol) ömrünün sonuna kadar ilgilenecek ve ilerleyen yıllarda onu nüfusuna geçirecektir.

Safiye Erol'un ilk romanı *Kadıköyü'nün Romanı*'dır. Kendisinin üç dört yıl üzerinde çalıştığını söylediği bu roman 1935 yılında *Vakit Gazetesi*'nde tefrika edilir ve 1938'de basılır.

İkinci romanı *Ülker Fırtınası* ise *Cumhûriyet*

---

* İsveçli kadın yazar (1858-1940). Öğretmenlik yaptı. 1895'den sonra kendisini tamâmen edebiyâta verdi ve 1909 yılında Nobel Edebiyât ödülünü aldı. 1914'de İsveç Akademisi'ne üye olan ilk kadın oldu.

Gazetesi'nde tefrika edilir ve 1944 yılında kitap olarak basılır. Bu arada Hasan Âli Yücel'in Millî Eğitim Bakanı olduğu dönemde bakanlık tarafından başlatılan dünya edebiyâtından tercümeler faaliyetine de katılan yazarımız, Selma Lagerlöf'ün *Portugalya Kraliçesi* (1941) ve La Motte Fouqué'den* *Su Kızı* (1945) kitaplarını dilimize kazandırır.

Üçüncü ve en çok tanınan ve ses getiren romanı *Ciğerdelen* ise 1946'da yayınlanır. Bu kitap Rumeli'ye dayanan köklerinin iyice temâyüz ettiği ve içindeki çatışmaların âdeta su yüzüne çıktığı bir eserdir.

İlerleyen yaşlarında da sürekli çalışan, eser veren Safiye Erol yazmayı çok sevmektedir ve tatmin olduğu kanaatindedir. Ama içinde adını koyamadığı bir boşluk ve arayış hâli mevcuttur. Allâh'a karşısına kendisine yol gösterecek bir dost çıkarması için gönülden yalvardığı günlerde Sâmiha Ayverdi ile tanışır. Bu karşılaşma Muğla Müftüsü İsmâil Hakkı Hakgüder ve Burhan Toprak'ın yönlendirmesi ve teşvikleriyle olmuştur. Sâmiha Ayverdi vâsıtasıyla eşiğinden adım attığı son asır mutasavvıflarından Ken'an Rifâî ise onun hayâtı mecrâını değiştirerek yeni bir ufuk açar. Zâten Bektâşî kültürüne mensup bir âileden geldiği için

---

* Friedrich de La Motte Fouqué (1777-1843) Alman yazarı. 1794'den 1802'ye kadar zırhlı süvâri subayı olarak hizmet etti ve sonra istifa edip ayrıldı. Yalnız 1813 seferi sırasında orduda tekrar görev aldı. Duygu bakımından romantik, fakat din ve siyâset açısından gelenekçi olan La Motte Fouqué bugün unutulmuş olan birçok dram ve romanlar yazdı. Şimdi okunan tek eseri *Undine*'dir.

tasavvufa âşinâdır. İlk ziyâretlerde gāyet rahat olan ve batı terbiyesi almış meşrebinin îcâbı bu değerli hocanın karşısında pervâsız denebilecek tarzda oturmaktadır. Fakat kendisini tanıyıp sohbetinde bulundukça hayâta bakışıyla birlikte davranış tarzı da değişecek, önce elindeki sigarayı atacak daha sonra bacak bacak üzerine attığı dizlerini edeple indirecektir. İşte bu değişiklik, o sıralarda hazırladığı son romanı *Dineyri Papazı*'na da damgasını vurur. 1946 yılında üzerinde çalışmaya başladığı bu romanı birkaç senede tamamlar ve 1955 yılında *Tercüman Gazetesi*'nde tefrika edilir. Yıllarca gazete sütunlarında saklı kaldıktan sonra 2001 yılında kitap hâline getirilecektir.

Kenan Rifâî'nin 1950 yılında vefâtından sonra yayınlanan *Ken'an Rifâî ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık* adlı eserin dört hanım yazarından biri olan Safiye Erol'un bu kitaptaki etütü son derece başarılı ve mühimdir. Öyle ki Sâmiha Ayverdi bu müstesnâ inceleme için "Safiye Erol sâdece bu çalışmayı yapmak için dünyâya gelmiş olmalı" diyecektir.

1951 yılında eşi Necmeddin Bey'i kaybeder. Bir sene sonra da annesi İkbal Hanım vefat edecek ve büsbütün yalnız kalacaktır. Hayâtının bu döneminde yazdığı makāleleri 57 ve 62 yılları arasında *Havâdis* ve *Son Havâdis Gazetesi*'nde yayınlanır. Zaman zaman *Türk Yurdu Mecmuası*'na da yazmaktadır. 1962 yılı Ramazan ayı boyunca ise Hazreti Muhammed'in hayâtını anlattığı *Çölde Biten Rahmet Ağacı, Yeni İstanbul Gazetesi*'nde tefrika edilir. Fakat ne yazık ki bu eser, yazarımızın ömrü

vefâ etmediğinden yarım kalmıştır. *Çölde Biten Rahmet Ağacı* da tıpkı *Dineyri Papazı* gibi yıllarca gazete sütunlarında kaldıktan sonra 2001 yılında kitap hâline getirilmiştir. Çok sayıdaki makâlesi de aynı şekilde yayın dünyâmıza kazandırılmıştır.[1]

Safiye Erol'un hayâtındaki en mühim ve verimli safhalarından biri de Nihad Sâmi Banarlı, Nezihe Araz, Sofi Huri ve Sâmiha Ayverdi ile birlikte Kenan Rifâî'nin *Şerhli Mesnevî Şerif*'ini hazırlayan ekipte yer aldığı ve her hafta salı günü toplandıkları devredir. Bu feyizli toplantılara meşhur Maçka Palas'daki dâiresi şâhitlik edecektir.

Safiye Erol aynı zamanda bâzı derneklerde de çalışmakta ve sosyal faaliyetlerde bulunmaktadır. Önceleri Cumhûriyet Halk Partisi'nde meclis âzâlığı yapmış, 1961-1964 yılları arasında Üsküdar İmar ve Kültür Derneği'nde çalışmıştır. Türkiye Kadınlar Dayanışma Birliği mensubu olarak Milletlerarası Kadınlar Konseyine üye olmuş ve 1960 yılında Ankara'da yapılan toplantıya Türkiye temsilcisi olarak iştirak etmiştir. Ayrıca hayâtında mûtenâ bir yere sâhip olan Edirne'ye ve memleketin diğer sevdiği köşelerinden olan Bursa'ya, İznik'e çeşitli seyahatler yapan Safiye Erol'un gezi

---

[1] Safiye Erol'un edebiyat dünyâsına adım attığı ilk hikâyeleri, *Dineyri Papazı, Çölde Biten Rahmet Ağacı* ve *Makaleler*, değerli araştırmacı Halil Açıkgöz tarafından günışığına çıkarılmış ve Kubbealtı Neşriyat tarafından basılmıştır. Yazarımızın pek az bilinen hayat hikâyesi de gene Halil Açıkgöz tarafından *Kubbealtı Akademi Mecmuası*'nın 2002 Ekim ve 2003 Nisan sayısında yayınlanan yazıları esas alınarak hazırlanmıştır.

notları isâbetli teklifler ve zengin intibâların yer aldığı makāleler hâlinde okuyucuya dönecektir.

O aynı zamanda İstanbul'un ilk kadın tenisçilerindendir. Sporu sever, Çamlıca'ya uzun yürüyüşler yapacak kadar dinç ve sağlıklıdır. Hayâtını belli bir plan ve program içinde sürdürmeyi tercih etmektedir. Para işleriyle alâkası yoktur ama hesâbını da bilmektedir. İki saat süren öğlen uykularından hiçbir zaman vaz geçmez. Randevusuz misâfir kabul etmediği gibi dâvet ettiğinden fazla sayıda kişi olması bile onu rahatsız etmektedir. Bu, herhalde Almanya'da geçirdiği uzun tahsil yıllarının ona armağanıdır. Çok sevdiği ve evlât edindiği yeğenine bile fazla sevgi tezâhüründen kaçınır. Bu konudaki çekingenliğini yazı hayâtında da gösterecek asla ortaya çıkmayacaktır. Çiftlik yıllarında belinde silahıyla gezecek kadar mert ve cesur bir Yörük kadını olan annesi İkbal Hanım'a olan benzerliği ise eserlerindeki merdâne üslupta açıkça gözükmektedir.

Safiye Erol'un Edirne Uzunköprü'de başlayarak Üsküdar Selimiye, Bayezit Soğanağa ve Maçka Palas'da devam eden hummâlı hayat yolculuğu buradan nâhoş bir şekilde çıkarılıp kısa bir zaman otelde ikāmet etmeye mecbur bırakıldıktan sonra aynı zamanda İstanbul'daki ilk durağı olan Selimiye'de devam edecektir. Mecbûren kısa bir müddet ikāmet ettiği Divanyolu'ndaki Claude Farrere Oteli'nden sonra taşındığı deniz manzaralı bu geniş ev aynı zamanda yazarın bu dünyâdaki son durağı olur. Sessiz yaşamış, şan ve şöhretten uzak durmuş, hürriyetine düşkün olduğu için "o kadar ki

hürriyetimi ne de olsa, tahdit edecek diye şöhretten bile korkuyorum" demiştir. Yalnız oturduğu evinde 1 Ekim 1964 günü âniden geçirdiği bir rahatsızlık sonucu vefat eder. Cenâzesi Selimiye Câmii'nden kaldırılarak Karacaahmet Mezarlığı'na defnedilir. Sessiz sedâsız geldiği dünyâdan gene sessiz sedâsız gitmiştir. Şöhretten kaçtığı ve kendini âdeta gizlediği için bu ölümden pek az kişinin haberi olur. Safiye Erol'un asıl tanınması ise vefâtından yaklaşık kırk sene sonra, külliyâtının Kubbealtı Neşriyatı tarafından yayın dünyâsına kazandırılmasıyla olacaktır.

Zeynep Uluant

SAFİYE EROL'UN HİKÂYELERİ

Yazı hayâtının ilk yıllarında (1927-1928) *Millî Mecmua*'da "Dilâra" müstear adıyla yayınlanan hikâyeler, yazarın doğumunun yüzüncü yıldönümü dolayısıyla *Kubbealtı Akademi Mecmuası*'nın 2002 Ocak, Nisan, Temmuz, Ekim ve 2003 yılının Ocak ve Nisan sayılarında yer almıştır. Halil Açıkgöz tarafından hazırlanan bu hikâyeler, Safiye Erol'un yazı hayâtının ilk yıllarındaki üslûbunu ve eserlerinin geçirdiği merhaleyi gözler önüne sermek bakımından önemlidir. "Metruk Yalıda Garip bir Gece", "Aleksandra Filipovna", "İlk Efendim Pomak Ali Efendi", "Laz Sıtkı'nın Florya'da Hovardalığı", "Leylâk Mevsimi", "Dört Kişi" başlıklarını taşıyan toplam altı hikâyenin iki tânesi müstesnâ, biraz ağır bir dille yazılmış ve daha çok o devrin okuyucusuna hitap edebilecek romantik örneklerdir. Halbuki "İlk Efendim Pomak Ali Efendi" ve "Laz Sıtkı' nın Florya'da Hovardalığı", taşıdığı ironi ve mizah unsurlarıyla bugünkü okuyucu tarafından da yadırganmayacak türdendir. Üstelik yazarının mensub olduğu

Rumeli kültürünün izlerini, şîvesinden karakterlerine kadar fazlasıyla aksettirmektedir. Daha sonra Mehmet Nuri Yardım tarafından neşredilen "Gel Seninle Dertleşelim" başlıklı bir hikâyesi de *Safiye Erol Kitabı*'nda yer almıştır. Bu hikâye, *Politika Gazetesi*'nin 10, 11, 12, 13 Ekim 1940 târihli nüshalarında dört gün boyunca neşredilmiştir.

Kubbealtı

METRUK YALIDA
GARİP BİR GECE

Zehra bu sürekli satranç oyununu kaybettikten sonra inzivâsını[1] terk etmeğe ve Orhan ile baş başa metrûk[2] bir yalıda akşam yemeği yemeğe mecbur olmuştu. Orhan dedesinden kalma bu köhne yalıyı İstanbul'un en güzel ve nazlı kadınlarından birini barındıracak bir şekle koymak için ne yapmak lâzımsa yaptı. Daha gündüzden Orhan'ın yâveri[3] bir sürü hizmetkârla Boğaziçi'ne geçmiş, kumandanının bütün emirlerini yerine getirmişti. Zehra ile Orhan akşama doğru geldikleri zaman avîzeleri yanmış, sofrayı kurulmuş ve her tarafı çiçeklerle süslü buldular. Zehra, kendi kudret ve saltanatlarından bir sâniye bile şüphe etmemiş olan, en azgın kurtları bile kuzuya çeviren müstesnâ kadınlardan biri idi. Onun için misâfir odasına girer girmez şalını ve mantosunu attı, eldivenlerini çıkardı ve Orhan'ın doldurduğu rakıları içmeğe başladı... Orhan bir yandan yemek için hizmetkârlara tâlimat veriyor, bir yandan içiyor, ara sıra

---

[1] Köşeye çekilme, çekilip birşeye karışmama, insanlardan uzaklaşma.
[2] Terkedilmiş.
[3] Yardımcı.

karşısındaki kadının seyrine dalıp konuştukları bahsi unutarak bir cigara çekiyor, kendini topluyor ve yine dalıyordu. Kendi kendine: Tuhaf, diyordu, bu kadını dördüncü görüşüm. Halbuki bana ezelden bilmiş ve tanışmışım gibi geliyor.

Doğrusu aranırsa Orhan daha Zehra'yı görmezden evvel bile onun ismini duyduğu ve resmini gördüğü dakîkada son derece üzücü, aynı zamanda tatlı bir hiss-i kablelvukū[1] ile bu kadını seveceğini anlamıştı. Saatlerce içtiler. Aralarında henüz aşka temas eder bir tek kelime söylenmediği halde tahammülfersâ[2] bir gerginlik mevcuttu.

Yemekten sonra uşak, kahve ve likör getirdi, sofrayı topladı ve çekildi.

– İstirham ederim[3], Zehra Hanım, bana bu muammâyı[4] anlatınız! Demek bir insan bu derece yanılabilirmiş. Bilir misiniz, bu akşam buraya gelirken muayyen[5] bir şey düşünmemekle berâber hayâtımın en büyük saâdetine doğru koştuğumu zannediyordum. Hislerime aynı hisler ile mukābele edilemeyeceği[6] şüphesi bir sâniye bile ümitlerimi zehirlemedi.

Erkek bu lâfları ayakta şakaklarını ıslatan terleri silerek söylüyordu.

– Münire Zehra Hanım, sizi göreli henüz bir

---

[1] Önsezi.
[2] Dayanılmaz.
[3] Rica etmek.
[4] Bilmece.
[5] Belli, belirli.
[6] Karşılık vermek.

hafta oluyor. Lâkin inanınız, eğer mümkün olmuş olsa idi, daha ilk dakîkada aklım feveran edecek[1], arzularım dizlerinizi öpecekti. Bugün birinci defâdır sizinle yalnızım. Yoksa... yoksa aylarca senelerce size perestiş etmek[2], size hizmet etmek ve bir takım kadınların istediği gibi, müsaâdenizle bir tâbir kullanayım sizi feth etmek mi lâzımdı.

Ben bugün kırk üç yaşındayım ve hayâtımda ancak iki üç mâcerâ olmuştur. Sekiz senedir hiç bir kadını kollarım arasına almadım. Ben aşka susamışım, çünkü ben ancak hemayarım[3] olan kadınları sevebiliyorum.

Senelerden beri biriken hasret dimağımda[4], rûhumda, vücûdumda öyle bir hassâsiyet uyandırdı ki daha senin ismini duyduğum gün aradığım mâşûka[5] olduğunu anladım.

Neden beni böyle kırdın, harap ettin? Sözlerim ve hareketlerim seni gücendirdi mi? Ben vazîfe ve iş adamıyım Zehra Hanım, zarif sözler söyleyemem. Zâten sen muhabbet riyâlarına[6] tenezzül etmezsin. Söyle, benden, benim gibi bir adamdan başka ne bekledin?

Orhan, bu kadar söyledikten sonra tekrar alnını sildi ve yerine oturdu. Kadın ve erkek birden bire kadehlerine davranarak içtiler. Zehra sararmış ve

---

[1] Coşmak, galeyâna gelmek.
[2] Taparcasına sevmek.
[3] Denk, eşit, aynı vasıf ve seviyede olan.
[4] Beyin.
[5] Aşkla sevilen kadın.
[6] Olduğundan başka türlü görünme, özü sözü bir olmama.

elleri titriyor, galeyânını[1] belli etmemek için ellerini masanın altına gizliyordu.

– Orhan Bey, dedi, bana bu sözleri bugün hassaten bugün, söylemeseydiniz. Çünkü bundan altı sene evvel bugün ben evlenmiştim. Zevcim[2] Muzaffer, ölüm döşeğinde iken dedi ki: "Güzelim, tekrar teehhül et[3], sev, sevil, temennim budur. Yalnız eylül ikiyi benim hâtırâma vakfet[4], rûhum şâd olur[5]." Şimdi size olan hareketimin sebebini anladınız Orhan Bey. Ben bu günümün sâhibi değilim, artık ikimizi de ta'zip eden[6] bu bahsi kapatalım.

Şimdi ikisi de susmuştu. Orhan, kolları göğsünde kavuşturulmuş, kadını seyrediyordu. Bu temâşanın[7] acı zevki ile sermest olmuş[8], gözünü ayıramıyordu. Biliyordu ki Zehra'yı bir daha unutamayacak, rüyâlarında, tefekküre daldığı[9] zamanlarda onun kuvvetli hayâlinden kurtulamayacaktı... Zehra gece yarısına yakın olan şu saatte bir peri kadar güzeldi. Yumuşak, siyah saçlar en saf ve berrak bir alın etrâfında hafif dalgalandıktan sonra ensesinde, zamânın kısa saç modasına mugāyir[10] olarak bir küme teşkil etmiş. Kulaklarında gayet güzel uzun pırlantalar, omuzlarında kırmızı

---

[1] Coşmak, taşmak.
[2] (Kadına göre) koca, eş.
[3] Evlenmek.
[4] Tahsis etmek.
[5] Sevinmek, memnun olmak.
[6] Üzmek.
[7] Zevkle, hayranlıkla seyretmek.
[8] Sarhoş olmak.
[9] Düşünceye dalmak.
[10] Aykırı, zıt.

ipekli bir şal. Elbise gayet kısa: Bacaklar, atlas iskarpinli güzel ayaklar tamamıyle meydanda idi.

Akşamdan beri sâkin duran deniz birden bire sırlı nefhalarla[1] taşmağa başlamış, yalının rıhtımını dövüyordu. Orhan Bey, hareket etmiş olmak, biraz hafiflemek için kalktı. Kol saatine baktı ve duvardaki bir asma saati kurdu. Odada aşağı yukarı gezinirken kendi kendine söylenir gibi: "Bir ölü," diyordu. "Demek bir ölü için verilmiş bir söz için..." Zehra gözlerini gamlı bir ifâde ile kapamış bir şeyler düşündü, sonra Orhan'ın mülâhazasını[2] keserek:

– Lâkin o, Muzaffer, pek canlı bir ölüdür. Ben onu kaybettiğim günden beri her an mevcûdiyetini hissettim, tepemden tırnağa kadar hissettim. Sonra siz geldiniz ve gerisini biliyorsunuz. Siz benim inzivâmı sarstınız, bende ebediyyen medfun[3] zannettiğiniz kuvvetleri uyandırdınız. Beni dört duvarım arasından çekip çıkardınız. Bana tabiatı yeni bir bahar içinde gösterdiniz. Nasıl anlatayım. Sanki bende, büyülü membâlar, şelâleler varmış, hepsi çözüldü ve fışkırdı. Siz benim lisânı ihmal etmiş, ifâdeyi yavaş yavaş unutmuş dilimi bile çözdünüz. Kâfi değil mi? Bugün, bugün benden fazla bir şey beklemeyiniz, bugün aramızda Muzaffer var. Yarın hürüm.

Erkek bu sözleri rüyâda gibi dinlemişti. Kendi düşüncelerine dalmış, Zehra'ya değil, kendine hi-

---

[1] Can veren nefes.
[2] Düşünce.
[3] Toprağa gömülmüş, defnedilmiş.

tap eder gibi devam etti.

Ne gece, Rabbim ne gece! diyordu. Sofradaki frenk içkilerinden birini kadehine boşaltıyor, içiyor ve geziniyordu. Nihâyet yine masanın önüne, tam Zehra'nın karşısına geçti:

– Çölde bir seyyah[1] tasavvur ediniz[2] ki, susuzluktan ölmek üzeredir, diye söylendi, ümidi kalmamış, lâkin son sâniyede bir memba buluyor. Ve içemiyor. Bu membaı görüp geçmek, hedefine şitap etmek[3] mecbûriyetindedir. Biliyor musunuz, Münire Zehra Hanım, biliyor musunuz? Ben yarın şarka[4] hareket ediyorum. Vazîfem îcâbı, işlerim beni bir daha buralara sevk eder mi, sizi tekrar görür müyüm? Görsem bile bu gece avdet eder[5] mi? Bütün bunlar gāyet şüpheli.

Şu kadarını katiyetle biliyorum ki, ömrüm müddetince böyle bir acılık hissetmedim.

Zehra'da bu sözler üzerine nihâyetsiz bir takdir ve hürmet uyandı. Karşısındaki adamın ne müthiş bir mücâdele geçirdiğini biliyor ve metânetine[6] hayran oluyordu. Sonra "tabiî" diye düşündü. "Nefsine hâkim olamayan millete de hâkim olamaz." Orhan ise bu düşünceleri anlamış gibi devam etti:

– Şu dakîkada beni metin[7] görüp nefsime karşı olan bu hâkimiyeti kolay bir şey zannetmeyiniz.

---

[1] Gezgin, turist.
[2] Düşünmek.
[3] Koşmak, seğirtmek.
[4] Doğu.
[5] Geri dönmek.
[6] Dayanıklılık.
[7] Dayanıklı, güçlü.

Sizi temin ederim, en müşkül vazîfeler, en tehlikeli hâdiseler karşısında kaldım, ölümü kendime yoldaş edindim. Lâkin bu gece... Fazla ne söyleyeyim? Sen her şeyi biliyorsun.

Yine oda içinde gezinmeğe koyuldu. Bu gece böyle olmayacaktı, böyle olmayacaktı! Zehra, artık Orhan'ın yüzüne bakmaya cesâret edemiyordu. İkide birde cigarasını yakan mânâlı elleri görüyor, bu elleri görmek bile onu titretiyordu. Zehra korkmuştu, kendisinden, kendi galeyânından[1], âdeta hâriçten işitilen çarpıntısından, ellerini fırtınada iki hazan[2] yaprağı gibi titreten, yüzünü kızartan harekâtında[3] hiç bir âhenk bırakmayan buhrandan[4] fena halde korkmuştu. Öyle zannediyordu ki karşısındaki erkek parmağının ucuyla eline dokunsa ölecekti. Ya nazarları[5] Orhan'ın gözlerine tesâdüf ederse! Bu gözlerde insanlığın fevkinde[6] bir kudret[7] vardı. Zehra bayılmamak, fenâlaşmamak için bütün kuvvetini topladı. Önündeki kadehi sapından tutup masa üstünde çevirmeğe başladı. Biraz sonra çiçek demetinden bir gül çekti ve kokladı.

Horozlar öterken bu iki insan bîtap[8] bir halde idi. Henüz ortalık yarı aydınlanmış idi ki sokakta bir otomobil durdu ve bunu müteakip yalının kapı-

---

[1] Coşkunluk.
[2] Sonbahar.
[3] Hareketler, davranışlar.
[4] Kriz.
[5] Bakış.
[6] Üstünde.
[7] Güç.
[8] Güçsüz.

sı kakıldı. Orhan, çehresi sabahın ilk ışığında bir sezarın maskesini andıran Orhan, boylu boyunca kaldı. Endâmında[1] başka bir mânâ, başka bir kuvvet vardı. Gözleri nursuz, lâkin omuzları gerilmiş... Yüz binlerce insanın hayâtından mesul olan bu adam yine eski heybetiyle vazîfesine koşuyordu. Oda kapısına gelince durdu ve boğuk bir sesle:

– Münire Zehra, dedi, Allah seni bana kısmet etsin!

Bu metruk yalıda yalnız, Zehra ölüme benzeyen birkaç saat yaşadı. Üşüdü, pencereleri kapadı ve kırmızı ipekli şalına sarıldı. Halılar renklerini kaybetmiş, çiçekler boyun bükmüş idiler. Bu boşluk ve gariplik Muzaffer'in ölümüne de benzemiyordu. Bu, büsbütün başka bir şeydi.

*

Ey kalbî hicrânı[2] bilen, ey uykusuz gecelere âşinâ[3], günlerce dünyâya bîgâne[4], yalnız bir hayâle kanını canını vakfetmiş olan kāri[5]! Yeter ki sen beni anlayasın. Yoksa bu vak'a büsbütün başka bir şekilde cereyan etti. Yalnız vak'anın rûhunu sana olduğu gibi anlattım. Kalanı, hep Münire Zehra'nın hatırı için tahrif edilmiştir[6].

---

[1] Boy, pos.
[2] İçten gelen ayrılık acısı.
[3] Bildik, tanıdık.
[4] Yabancı, âşinâ olmayan.
[5] Okuyucu.
[6] Değiştirilip bozulmak.

ALEKSANDRA FİLİPOVNA

Aleksandra'yı hiçbir zaman unutmayacağım, kendisiyle sanki dün görüşmüşüm gibi bende canlı bir hâtırası var. İlk defa onu İsviçre'nin "B" şehrinde bir lokantada gördüm, ben o zaman Dârülfünun'da tahsil ediyordum, hey gidi günler.... Yağmurlu bir sonbahar sabahı dersten çıktıktan sonra çanta kolumda biraz gezdim. Islak kestâne yaprakları parkta kat kat yollara serpilmişti. Yağmurdan nehrin suları coşmuş, bulanık yeşil dalgalarla gürüldeyip gidiyordu, içime bir gariplik çöktü, def etmek için sıcak bir grog[1] içeyim, bir sigara sarayım dedim. Lokantada Aleksandra'yla tanıştık, nasıl oldu ben de bilmem. Önce güzelliği ile nazar-ı dikkâtimi[2] celbetti. Bir yığın sarı ve kıvırcık saç altında nâzik yüzü daha nârin, iri mâvi gözleri daha iri gözüküyordu. Omuzlarında kıymetdar bir kürk vardı. Bu yapayalnız dalgın oturan benim gibi grog ve sigara içen dilbere gizli gizli bakıyordum. O da bana baktı ve birdenbire tatlı bir ecne-

---

[1] Alkollü bir Alman içkisi.

[2] Göze çarpmak, dikkati ilgiyi üzerine çekmek.

bi[1] şivesiyle Fransızca hitap etti.

– Affedersiniz efendim Rus musunuz?

– Hayır, Türk'üm. dedim. O dakikadan îtibâren birbirimizden ayrılmadık.

Aleksandra Filipovna mâruf bir Rus generalinin kızıydı. Hânedandan bir prense nedîmelik[2] edip, sonra prensin yeğeni Dimitri ile nişanlanmıştı, ihtilâl, firar, peder ve nişanlının vefâtı vesâire... Mâlum bir hikâye. Şimdi İsviçre'de mankenlik, modellik ve bu kabil işlerle hayâtını kazanıyordu.

Aleksandra ile her gün, her akşam buluşuyorduk. Gurbette tesis edilme[3] dostluklar ekseri böyle oluyor, insan arkadaşını biraz da ana baba ve kardeş yerine koyuyordu.

Aleksandra benimle böylece can ciğer olduktan sonra "B." şehrindeki Türkler ile de benim vâsıtamla tanışmaya başladı... Mühendis Kudret Bey, kızcağızı zâten eskiden ötede beride görmüş ve mimlemişti. Görüştüler ve seviştiler. Muârefelerinin[4] henüz haftasında Kudret, Aleksandra'yı kandırıp Davos'a savuştu. Tahsilden[5] ziyâde[6] vezir dedenin emlâkini satıp savurmakla meşgul olduğundan Davos gibi bir yerde eğlenebiliyordu, tabiî.

Üç dört ay ikisini de görmedim. Aleksandra'dan arada bir karlı dağların manzarasını gösteren

---

[1] Yabancı.
[2] İtibarlı ve zengin birisine arkadaşlık ve dostluk eden kadın.
[3] Kurulmak.
[4] Tanışma.
[5] Eğitim.
[6] Fazla, çok.

kartlar geliyordu, bir defa da mektup yazdı:

"Sorma, sorma, diyordu. Gelince hepsini anlatırım. Çok bahtiyarım yalnız korkuyorum. Neden korkuyorum bilmem. Kudret beni çok seviyor. Yine öyle iken bâzen içime sanki onu kaybedecekmişim gibi bir gariplik çöküyor. Meğer şüphe kadar azaplı[1] bir şey yokmuş dünyâda..."

Nihâyet geldiler ve Aleksandra'nın hiss-i kablelvukuu[2] doğru çıktı. Kudret kendisini ihmal etmeğe başlamıştı. Yine eskisi gibi kulübe devam ediyor, spor yapıyor, operet ve sinema artistleriyle ufak tefek vak'aları oluyordu. Fakat Aleksandra ile dostluğu bâkî[3] idi. Ne garip münâsebet[4]! Vezir dedesi nasıl bir yandan gözdeler, odalıklar besleyip aynı zamanda genç ve güzel karısını şiddetle sevmişse, Kudret de Aleksandra'yı öyle seviyordu. Aleksandra bu vaziyeti kabul etmişti. Doğrusu çok hayret ettim. Kudret'in bir de Aleksandra'yı müthiş sûrette kıskanması vardı, Rus muhâcirleri[5] ile çok görüşmesini istemiyordu. Ben, bir kaç defa şikâyet edecek oldum:

– Ne karışıyorsunuz siz, dedim. Aleksandra sizin karınız değildir. Hem siz kendi yaptıklarınıza bakınız!

Beni çıkışır görünce Kudret güldü, kâfir beni kızdırıp sonra benimle alay etmesini çok severdi.

---

[1] Iztırap, acı.
[2] Önsezi.
[3] Ebedî, ölümsüz.
[4] İlişki, alâka.
[5] Göçmen.

"Sen beni misal getirme, derdi, soyuna çekmeyen haramzâdedir[1]..." Artık vezir dedesinin harem dâiresini[2], halayıklarını[3], odalıklarını bana dinletir dururdu

Gel zaman, git zaman Kudret'te, gāliba paralar suyunu çekti. Bütün patırtılarımıza rağmen kendisine acıyordum. Öyle ya, fakirlik nedir, alın teri döküp ekmek kazanmak nedir, bilmeyen bu vezir torunu, bütün emlâkini satıp bitirdikten sonra ne yapacaktı? Memleketine avdet ederken[4] tabiî Aleksandra'yı berâber götürecek ve onunla evlenecek zannediyordum. Ne yapacaklar, yâ Rabbi diye mâsum kalbim çok zamanlar üzülüyordu. Halbuki...

Evet, günün birinde Kudret'i aradım, İstanbul'a gitti, büsbütün gitti dediler. Şaşırdım. Ne kimseye birşey söylemiş ne de bir haber bırakmıştı. Anlaşılan Aleksi ile berâber gitmişti. Nasıl olur, ne demek, ikisi de berâber söz söylemeden kaçsınlar! Ben, hayalhânemde[5] seksen bin ihtimal tasavvur ede durayım aradan iki hafta geçti. Aleksandra'ya alıştığım için yalnızlık bana zor geliyordu. Her akşamı onunla geçirirdim. Ya bir yere gezmeğe giderdik, yâhut benim odamda çay, sigara içer, bir birimizle hasbihâl[6] ederdik. Aleksandra bana Rusya'yı, Rus hayâtını, âilesini, nişanlısı

---

[1] Soysuz.
[2] Müslüman saray, konak ve evlerinde yabancı erkeklerin giremediği, yalnız kadınlara mahsus bölüm.
[3] Esir edilmiş veya satın alınmış kız veya kadın.
[4] Geri dönmek.
[5] Hayal kurma gücü, kuruntu ve tasavvurların merkezi, muhayyile.
[6] Konuşup dertleşme, halleşme, sohbet.

Prens Dimitri'yi anlata anlata bitiremezdi. Bâzen Kudret'in lâfı açılırdı. Bâzen felsefî bahislere dalar, zamânı mekânı unuturduk. Böyle birden bire yalnız başıma pineklemek bana ne zor geldi. Bir gece pansiyondaki yatak odamda oturuyordum. Bâri çalışayım dedim, yazı masasına geçtim ne mümkün! Akıl fikir hep arkadaşım Aleksandra'da idi. Baktım olmayacak, hiç olmazsa klasik bir şey, bir kaç mısra okur, teskin olurum diye raftan Dante'yi indirdim. Biraz mütâlaaya[1] dalmak üzere iken hizmetçi bir telgraf getirdi. Kalbim durdu, ne zaman telgraf alsam böyle olurdum. Uzun zaman gurbette yaşayan bu halleri bilir. "Acaba bizim evden birisi mi öldü?" ilk düşüncem hep bu olurdu. Bin helecanla kâğıdın katmerlerini açıp okurken rüyâ görüyorum sandım:

"Hastayım, Karaorman'ın "F." mıntıkasındaki 'B.' mahallinde misâfirhânede yaşıyorum. Derhal gel. Aleksandra."

A... Tevekkeli değil, benim içim bu kadar sıkılmıştı. İşin içinde bir felâket olduğunu ben hissetmiştim. Hemen o gece bavulum, seyahat kostümüm hazırlandı. "Bedeker"in seyahat rehberini, haritaları önüme aldım. Aleksandra'nın olduğu yeri aradım. Nereden aklına gelmişti böyle yerlere gitmek! Bakınız "Bedeker" ne diyordu: "B. İki küçük çiftlik ile bir misâfirhâneden ibâret, sporcuların sık sık uğradıkları bir yer. F. dağına çıkanlar misâfirhânede bâzen gecelerler vesâire.

Ertesi gün akşamına kadar pasaportum hazır-

[1] İnceleme, tetkik.

landı, gece trene binip sabaha karşı hudûdu geçtim. Kar, kıyâmet göz gözü görmezken Allah'ın dağlarında Aleksandra aramağa gidiyorduk. Ne ise gideceğim yer şehirden pek uzak değildi. İki saat kadar trenle Karaorman'ın içlerine kadar gittim. Sonra!... Bir kızak aldım. Üzüntüden etrâfın güzelliklerini göremiyordum. Kızak açıktı, kar dersen buram buram iniyordu. Nihâyet misâfirhânenin önüne çektik. Han sâhibi ile karısı beni kapıda karşıladılar. Anlaşılan beklemişlerdi.

– Çok hasta mı? dedim.

– Şimdi iyicedir, yukarıda oturuyor, sizi bekliyor.

dediler. Yukarıya fırladım. Aleksandra'nın oturduğu oda gâyet şirin bir köy odası idi. Turuncu renginde boyanmış duvarlara haçlar ve aziz resimleri asılmıştı. Mâlum ya Cenûbî Almanya'da herkes katolik! Eşya, ceviz ağacından güzel büyük masa, bir kaç oymalı iskemle ve bir ceviz karyoladan ibâretti. Pencerede zarif beyaz perdeler, pencerenin iç tahtasında çiçek saksıları vardı. Aleksandra odanın orta yerinde duran masanın kenarına bir iskemle çekmiş oturuyordu. Siyah yün etekliğin üstüne beyaz bir spor fanilası giymiş, boynuna beyaz bir atkı dolamış, ellerini atkının uçlarına sarmıştı. Köşedeki yeşil çini soba harıl harıl yandığı halde Aleksi üşüyordu. Ne kadar zayıflamış, ne kadar solmuş, bir yığın kıvırcık saç altında nazlı yüzü büsbütün süzülmüştü.

Beni görünce yerinden kalktı, boynuma sarıldı:

– Telgrafını aldım, seni bekliyordum, bak semâver hazır, otur dinlen, diyordu,

– Bir iki gün burada berâber kalırız, sonra berâber yine İsviçre'ye gideriz. Seni zahmete soktuğum için beni affet. Çok hasta idim.

Bir yandan söylüyor, bir yandan beni bir anne gibi okşayarak soyup üstüme sıcak ve kuru elbiselerinden örtüyordu.

Sonra önüme çay koydu, elma tatlısı, tereyağı uzattı. Beni ne büyük hasretle beklemiş ki bu ücra köyde benim için uzun uzun hazırlık yapmış. Ah Aleksi!

– Kudret gitti mi? dedi. O sâniyede arkadaşımın yüzünü görmek istemediğimden dışarıya baktım. Dışarıda karlı ovalar alabildiğine yayılmış gitmişti.

– Evet, Kudret İstanbul'da, cevâbını verdim.

– Kendisi benimle vedâlaştı" diye anlattı. "Ben, dostluğumuzun âkıbeti[1] bu olacağını hayal meyal[2] hissediyor, fakat, düşünmek istemiyordum. Yine ümit dünyâsı, beni terk edeceğine ihtimal veremiyordum. Bu kadar taş kalpli değildir, diye kendimi avutuyordum... Hakîkat, bana elveda dediği dakîkada anladım ki Kudret beni derinden sevmiş. Neden bilmem, birden îman ediyordum. Fakat görüyorsun ya ayrıldık. Beni seve seve bıraktı gitti. Serveti yok, çalışamaz da, biliyorum. Benden

---

[1] Son, nihâyet.
[2] Belli belirsiz.

ayrılıp memleketine gitmesi pek mâkul[1] değil mi? Kudret'in nokta-ı nazarını[2] anladığım halde ayrılık beni fena sarstı. Zannederim hayatta bundan büyük bir acı olamaz... Ben Kudret'in yerinde olsaydım, kābil[3] değil bu kadar metânet[4] gösteremezdim. Lâkin biz... Kadınız. Onlar erkek. Biz onları hiç bir zaman tamâmıyle anlayamayacağız. Nitekim onlar da bizi anlayamıyorlar.

Aleksandra söyledikçe ben fena oluyordum. Birden bire ağlayacağımı hissettim ve ürktüm. Göz yaşlarımın coşkun bir deniz gibi ta içimden kabarıp taşmak istediğini hissediyordum.

Aman olmasın ağlamayım sakın dedikçe hâlim fenâlaşıyordu. Aleksandra dalgın, kendi kendine konuşur gibi devam etti:

– Kudret'i pek fazla özlersem nefsimi yenmek için elimde bir tılsım var, bak dedi. Koynundan bir kâğıt çıkardı:

– Kudret gitti, dedi. Müteselli[5] olayım diye bana bunu bıraktı.

Baktım, bin franklık bir çek. O dakîkada ağlayarak Aleksandra'nın dizlerine kapandım. Acılarımı Aleksandra'nın dizlerinde ağladıktan sonra yüzüne baktım. O, ağlamamıştı! Ayağa kalktı, iki elini göğsüne dayayarak içini çekti:

---

[1] Akla uygun, akla yakın gelen, mantıkî.
[2] Bakış açısı, görüş.
[3] Mümkün.
[4] Dayanıklılık.
[5] Avunan, tesellî bulan.

– Ben, dedi, zaman ile bu darbeyi elbet unuturum... Yalnız, ben artık kırıldım. Belki yeni, büsbütün başka bir hayat yaşarım. Fakat kırılan şeyi artık Allah bile tâmir edemez.

Bir kaç gün sonra Karaorman'dan İsviçre'ye geçtik: Yine mûtad[1] hayâtımız başladı. Kudret'ten hiç bir zaman bahsetmiyorduk.

Az zaman sonra Kudret'in evlendiği duyuldu, bir harp zenginin[2] kızını almıştı. Bekârlık günlerinde en güzel, en müstesna kadınları bile zor beğenen Kudret'in kendisine ne şekilde bir hayat arkadaşı seçtiğini gördük, Allah bize bu günü de gösterdi! Tulum gibi baldırları ipek çoraplarını patlatan, allığı pudrasına karışmış lavantalı, süslü kırıtgan bir... Artık kadın mı, kız mı, hanım kız mı ne diyeyim bilmem, alelacâyip[3] bir mahlûk! İstanbul'a avdette Kudret karısını "refîkam"[4] diye bana takdim ederken yüzü kızardı.

Aleksandra!.. O da evlendi, merâsimsiz habersiz paldır küldür bir evlenme. Ben o zaman hâlâ İsviçre'de idim. Aleksandra'nın kocası ile tanıştım. S... müessesesinin müdürlerinden, fevkalâde zengin, saçları dökülmüş, ihtiyarca, gözlüklü bir iş adamı idi. Kendisi, Aleksandra'yı Davos'tan tanıyormuş. Hani Aleksandra, Kudret ile Davos'a gitmişti ya, işte o zaman. Aleksandra bu soğuk kanlı, centilmene dikkat etmemiş bile. Görmüş geçmiş.

---

[1] Alışılmış, her zamanki gibi.
[2] Savaş zamânında fırsattan istifâde ederek aşırı zengin olan kimse.
[3] Pek acâyip, pek garip, şaşılacak nitelikte.
[4] (Erkeğe göre) karı, zevce.

Sonradan nasıl oldu, nerede buluşup birleşmişler? Sormadım bittabi[1]. Nikâhın ertesi günü birlikte kalkıp Hamburg'a gittiler. Aleksandra'nın kocası Hamburglu idi. Orada zevcinin[2] âilesi arasında ufak bir ziyâfet verildi, ben de berâber bulundum. Hâlâ gözlerimin önündedir: Kristal ve gümüş takımlar ile parıl parıl yanan bir sofra ortasında Hamburglu asilzâdeler oturmuştu, uzun boylu, sarışın, sessiz insanlar Aleksandra'nın tek akrabâsı. Garip kibar, müstesnâ lâkin soğukça bir muhit. Aleksandra zor anlaşacak diye düşündüm. Fakat o, memnun görünüyordu. Ne kadar güzelleşmişti: Düz siyah ipek bir elbise giymiş, çıplak omuzlarına beyaz bir tilki koymuştu. Baktım yüzü pembe ve durgun, halbuki ben bu çehreyi daha zayıf ve renksiz görmüştüm.

Fakat eskiden o zayıf yüz çılgın kahkahalara boğulur, güler, gülerdi. Şimdi gülmüyor. Aleksandra'nın kocası az vakit sonra Japonya'ya gitti, müessesenin Japonya'daki şubesini idâre edecekti. Onlar gittiler. Ben de tahsilimi ikmâl edip[3] diplomamı katlayıp cebime attım. Kaygısız talebe hayâtına elveda diyerek İstanbul'a döndüm.

Aleksandra o memleket senin bu memleket benim geziyor. Sık sık mektuplaşıyoruz. Kudret'i gördükçe içimde öfke kabarıyor. Üstüne atılıp sağına soluna birer tâne aşketmek[4] istiyorum. Mübâ-

---

[1] Elbette.

[2] (Kadına göre) koca, eş.

[3] Tamamlamak.

[4] (Tokat, şamar vb.) hızla ve kuvvetle vurmak.

rek, nereye gitsem karşıma çıkar. Şişli'ye doğru bir gezeyim dedim, bakarım kaynanasının otomobiline kurulmuş geçiyor. Haydi keyfim kaçar. Kırk yılda bir Turkuvaz'a gidecek olurum Kudret'le burun buruna gelirim.. Bir kere Aleksandra'yı sordu. Ben:

– Elbet! diye bağırdım, Kocası insan, müteredd înin[1] biri değil. Sonra biraz pişman oldum. Kudret Bey, dedim Siz kendi hayâtınızdan memnun musunuz? Dalgın dalgın başını salladı:

– Biz artık hayâtın kışına girdik. Bizde artık yaz geçti.

Kudret'in bu sözleri beni sarstı. Ne tuhaf! O akşam, Hamburg'daki ziyâfette aynı sözleri söylememiş mi idi:

Yaz geçti güzelim, yaz geçti!

*

İşte benim hikâyemden de bir yaz geldi, geçti. Ne kadar üzülmüş ve üstüne titremiştim. İlle bu yaz geçmesin de ne olursa olsun demiştim. Fâni güllerinden üç beş tâne koparabildim, onlar da soldu gitti.

Artık dinlen çok yoruldun, ey gönül! Bak mâvi deniz nasıl yükseliyor, bak nemli topraktan yığın yığın kasımpatı fışkırmış, ne güzel. İstersen biraz da coşkunluk yap, garib gönül, benden sana müsaade! Dedi ki:

---

[1] Soysuzlaşmış, dejenere.

Gelir mi bir dahi âgûşa[1] cânan[2]? İki ömrün olur mu ihtimâli?.

Sana teselli çok. Yalnız otur, etrâfı dinle, kendini dinle. Dinle ki yaz geçti! Müsterih ol.

[1] Kucak.
[2] Sevgili.

İLK EFENDİM
POMAK ALİ EFENDİ

Keşanlı Hesnâ Hanım geçen akşam yine bende misâfirdi. Bu kadın ne zaman gelse benim ıssız bekâr apartmanım sanki canlanıyor. Âdeta havası değişiyor sanırsın. Kilitli odaların kapısı açılıyor, ortaya yatak takımları çıkıyor. Mutfakta ocak yanıyor. Kalaylı tencerelerle yemek pişiyor. Bakıyorum, Hesnâ Hanım, etekleri belinde, yumuşak terliklerle dolaşır Allah dolaşır. Tepeden tırnağa kadar ev kadını doğrusu. Dikişleri ortaya döker de

– Ee artık yeter Hesnâ Hanım, derim; iş çıkarma şimdi.

– Sen karışma hele der, ben seni arada bir böyle gelip yoklamazsam iki yakan bir araya gelmez.

Baktım geçen akşam rakı tepsisini hazırlamış, mezesi peynirle kırmızı turp.

– Ee haydi mori, anlat bakalım dedim, o:

– Ne anlatayım be kızanım? derken gözümün içine gülüyor, yerinde fıkır fıkır kaynıyordu. Bili-

yordum ki, iki tek anzarot[1] daha çekerse kendinden açılacak, o zaman neler neler... Ee haydi bre nazdravi[2] dedim tokuşturdum. Hesnâ'nın yüzü pembeleşmişti, duvardan udu indirip halının üstüne çömeldi. Başladı bir fasıl, gâliba hüzzamdan.

Bilmem ki safa, ne'şe bu ömrün neresinde?

– Of Hesnâ yeter! dedim.

Coşkun sesiyle oyun havalarına geçti. Bu cünbüşten sonra başladı hikâyelerine:

– Bak kızanım diyordu, sana ilk efendim Pomak Ali'yi anlatayım da kulağına küpe olsun. Balkan Harbi'nde Ferecik'te[3] oturuyorduk, babam rahmetli orada telgraf müdürü idi, babamın çok saltanatını sürdük. Ah... hınzır gâvur darma perişan etti bizi! Pomak Ali daha Fere'de[4] iken beni babamdan istemiş, babam da demiş ki:

– Hadi oğlum kısmetini başka yerde ara, benim kızım senin ağzının kaşığı değil. Ama ne dersin, bir kere alnıma yazılmış, heriften çekeceğim varmış. Her ne ise uzun etmeyim, biz Fere'den İstanbul'a

---

[1] (Argo) rakı.

[2] Bulgarca şerefe.

[3] İlk kuruluşu Via-Egnetia (İstanbul-Roma yolu) üzerindeki Roma kalesidir. O zamanki ismi Via veya Viras idi. 1152 yılında Roma İmparatoru Aleksis'in oğlu İsak Komenos burada kale ve surlarla çevrili bir manastır ve kilise yaptırmıştır. 1361 yılında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmıştır ve 1870'e kadar önemli bir idâre merkezi olarak kalmıştır.

Ferecik, Balkan Harbi sırasında önce Bulgarlar daha sonra Yunanlar tarafından işgal edilmiştir. Lozan anlaşması ile de Yunanistan'a verilmiştir. Şehirde birçok târihî yapı, Osmanlı evleri ve hamam harâbeleri vardır.

[4] Ferecik.

kaçtık. Ali Efendi bizimle berâber. Biz Şehremini semtinde Uzun Hatice'nin evinde yerleştik. Ali Efendi de o tarafta bir oda tuttu. Babama yalvarmaktan bıkmadı, usanmadı, kızım. Baktı ki istediği olmayacak:

– Sizin kızı gālibâ Bulgarlar ziyan etti de kocaya vermeğe yüzünüz yok! demez mi? Artık biz de pek yıldık, ee hadi olsun bakalım, dedik.

Beni düğünsüz, şerbetsiz, arkamdaki dallı pâzen[1] entâri ile Ali'ye verdiler. Ne tâlihsiz başım varmış, taşa koysam iz olur; Ağustos'ta suya girsem balta kesmez buz olur.

Her ne ise! Bilmem sen Ali'yi hatırlar mısın, ama nerden hatırlaycan, sen o zaman pek sıbyan[2] idin. Bizimkini Pomak Ali Bey diye Şehremini'nde parmakla gösterirlerdi, pek bilirdi kendini satmasını. Boyu benim omuzuma kadar gelirdi, cüce bir şeydi. İhtiyat zâbiti[3] idi, belinde kılıç, elinde baston, gözünde altın gözlük vardı. Pomatası[4], pudrası, lavantası hiç eksik olmazdı. Konuşurken lâfı dirhem dirhem söylerdi. Bu kadar sene karı kocalık ettik, bana bir kere Hesnâ demedi, hep Hesnâ Hanım, Hanımcığım! Ama ne yılandı, o ne yılandı. Şimdi, akşam olur, biz çekiliriz odamıza, bu başlardı hemen:

– Hesnâ Hanım, sen çirkinsin, ben güzelim. Hesnâ Hanım, sen hem kartsın, bak ben körpeyim, bak ellerim ne nâzik, ne yumuşak, seninkiler ha-

---

[1] Tüylü veya tüysüz olabilen, kalın, yumuşak, pamuklu bez.
[2] Çocuklar.
[3] Yedek subay.
[4] Daha çok saç için kullanılan yağlı merhem.

mal eli gibi. Üstüne evleneceğim. Hesnâ Hanım, on beş yaşında kız alacağım, Hesnâ Hanım. Gel aynaya bakalım, sen mi güzel, ben mi güzel.

Ben sabrederdim, ee helbet sen güzel, Ali Efendi ama ne yapayım beni de Allah böyle yaratmış. Gördün, beğendin, zorla aldın, derdim. O yine yanıma sokulur, kulağıma fısıldardı:

– Sen kibar değilsin Hesnâ Hanım! Bağırıyorsun, bak benim sesim çıkıyor mu? Hesnâ Hanım!... Keşan çingenesi.

Artık benim sabrım tükendi, haydaaa başladım döğünmeğe, bağırmağa:

– Pomaaak... gâvur... Çulunla bize geldiğini unuttun mu? Hâlâ sana babam bakıyor, cebinin harçlığına varınca kadar babam veriyor, unuttun mu Fere'den peşimize takılıp yalvardığını, ağladığını unuttun mu a gâvur?

Feryâdım mahalleyi tutardı. Duyanlar da, A... herif Allah için mûnis[1], sesi çıkmıyor, illè velâkin karı şirret[2], derlerdi. Hep ben kabahatli olurdum.

Bir akşam rahmetli babam, annem, filan hep berâber Şehremini'nde oturuyoruz. *Kelâm-ı Kadîm*'den[3] lâf açıldı. Annem dedi ki:

– Kuzum Efendi, doğrusu nasıldır, (Eşhedü enlâ ilâhe) mi derler, yoksa (Eşhedü el-lâ ilâhe) mi? dedi.

Rahmetli babam da (en-lâ ilâhe) dedi. Derken bizim Pomak boyuna bakmayıp söze atılmaz mı:

---

[1] Uysal.
[2] Yaygaracı, edebsiz.
[3] Kur'ân-ı Kerîm.

– Hayır Efendim, beybabacığım, dedi, ben doğrusunu bilirim, (el-lâ ilâhe) derler. Babam rahmetli istifini bozmadı.

– Yanlış olsa gerek Efendi oğlum, dedi. Dedi ama berikinin Pomak kafası kızmış,

– Ben hâfız-ı kelâmım, ben bilmezsem kim bilecek, diye ter ter tepiniyordu. Anam, babam,

– Pek âlâ oğlum, senin dediğin gibi olsun. Dediler, o lâf orada kapandı, kaldı. Biz çekildik yatmağa. Şiltemizin ayak ucunda duvara dayalı bir sandık vardı... Ne ise efendim, "Bismillah" dedik uzandık. Ama rahat kim, biz kim? Pomak,

– Huu Hesnâ Hanım, uyudun mu yâhu, bak dinle baban bu akşam hezeyan etti[1], sen nasıl bilirsin (en) mi (el) mi diye yeni baştan tutturmaz mı? Hır gür olduğunu istemiyordum, bir oda aşırı efendi babam, annem, sofanın dirsek kirâcısı binbaşılar. Alt katımızda uzun Hatice yatıyordu. Lakırdı tatlıya bağlansın diye:

– A efendi, bâzı hoca öyle bâzısı da böyle öğretir, biz hocamızdan (en) duyduk, ama belki yanlıştır." dedim. Pomak yatağın içinde bir boylandı: "Hayır Hesnâ Hanım, sen hocandan (en) duymadın, (el) duydun, efendi baban halt etmiş, sen de halt etmişsin, bundan sonra (en) dediğini duyarsam gözünü patlatırım.

Lafını bitirmeden kulağıma yapıştı, burmağa başladı. Ben ise can havliyle yerimden fırlamışım. Yâ Allah, dedim, göğüs tahtasını bir tekme uynadım. Zâten hafif bir şey, hoop.. kuş gibi uçtu. Ayak

---

[1] Saçmalamak.

ucumuzdaki sandığın üstüne lâppadak yerleşti. Şaşkınlıktan kendini şaşırmış, sesi kesilmişti. Neden sonra kendine geldi:

– Yaaa, Hesnâ Hanım dedi, demek sen bana bunu da yaptın ha?" dedi.

– Helbet yaparım, dedim, bak aklını başına devşir. Ben bundan sonra eski Hesnâ değilim.

Sâhiden artık eski muhabbetim sönmüş gibi bir şeydi, ilk zamanlar, ne kadar olsa ayâlim[1] değil mi, çok gönül çekmiştim[2]. O, eve gelip de, Hesnâ Hanım, bu gün Bayezıd'da bir kız gördüm, kaşı şöyle, gözü böyle, dedikçe, sîneme bir hançer saplanırdı. Geceleri yatakta o arkasını döner uyur, bense gizli gizli ağlardım. Beni sevdi aldı. Şimdi neye hor bakıyor, kör değilim, topal değilim, hey yâ Rabbi, çilem daha dolmadı mı, derdim. Zaman geçtikçe ben de kaşerlendim, edepsiz oldum. Şehremini'nde herkes dilimden korkmağa başladı. Pomak bir söylerse ben on söylüyordum. İşte böyle senelerce birbirimizi yedik durduk. Harb-ı umûmîde[3] Ali Efendi'yi Biga'ya becâyiş ettiler[4], mevkii çok iyiydi, çekirge zâbiti[5] tâyin olmuştu.

*

Hikâyenin bu noktasında dayanamadım. Çıngıraklı bir kahkaha attım. Hesnâ da güldü. Beli kılıçlı, eli bastonlu, altın gözlüklü Pomak Ali Efen-

---

[1] Eş.
[2] Âşık olmak, sevdâlanmak.
[3] Dünya savaşı.
[4] (İki memur) yerlerini değiştirmek.
[5] I. Dünya Savaşı sırasında çok büyük zararlra sebep olan ve açlık tehlikesi yaratan çekirgelere karşı mücâdeleyle görevli kişi.

di'ye, çekirge zâbiti unvânını pek yaraştırmıştım.

Hesnâ bir kaç kadeh daha parlattıktan sonra devam etti:

– O gitti, ben de İstanbul'da İzmir'li Rıfat'la seviştim. Artık, ayıptı, günahtı, orası sana kalmış. Bir zaman sonra Pomak beni Biga'ya çağırttı, bir Ermeni evine pansiyon yerleştik. Ev sâhibi ihtiyar bir kadındı. Adı Anna idi. On beş yaşında da Virjini isminde güzel bir kızı vardı. Burada çok rahat ettim. Karılar her işimi gördüler, bana baktılar. Derken Ali Efendi'yle ben soğuk aldık, rahatsızlandık. Geceleyin Anna ile Virjini odamıza geldiler. Arkamıza bardak çektiler. Şimdi ikimiz de eğilmişik, sırtımız çıplak, ama Pomağın çenesi durmayıp işliyordu. Anna'ya:

– Eee madam nasıl yapsak, ben bugün dere kenarında kırmızı çarşaflı bir kız gördüm, kimin kızı o? Yarın öbür gün Allah'ın emriyle isteyeceğim.

Benim de artık bu hakāretler, ulu orta bu nispetler canıma tak demişti. Şu herif şerefimi, haysiyetimi böyle herkes önünde pâmal etti[1], dur ben de ona bir nişan takayım da ömrünün sonuna kadar çıkaramasın, dedim. Yerimden fırladım, arkamda bardak, havlu ne varsa, bir yana uçtu:

– Geç kaldın Ali Efendi, dedim, bak ben sana, bir buçuk senedir boynuz takıyorum. Senin arkandan İzmirli Rıfat ile seviştim. Eğer yalansa anamın ölüsünü öpeyim. Senin de zerre kadar nâmu-

[1] Ayaklar altına almak, ha-kir ve perîşan etmek.

sun varsa beni şu dakîkada boşarsın.

Pomak da, Ermeni karıları da dondular kaldılar. Ben o saatte bohçamı aldım, Hâfız Nûri'nin evine gittim. Hâfız Nûri Keşan'da kızlık zamânımda beni çok istemişti de efendi babam vermemişti. Sonra saracın kızı Edâ'yı aldı. Ne kadar olsa ilk muhabbet, beni unutmamış. Pomak Ali'den ayrıldığıma için için sevindi. Aklınca, boş kalırsam Edâ'nın üstüne beni alacaktı.

– Merak etme Hesnâ Hanım, biz bu işi yarın temizleriz, dedi.

Ben de bana yardımı dokunsun diye hiç bozmadım. Ertesi gün Pomak Ali Efendi şâhitlerin huzûrunda beni boşadı, yüzü kireç gibi olmuştu. Ben de biraz baygınlık geçirdim, iyi günlerini de görmüştüm. Ne ise, Edâ beni evde teselli ede dursun, Pomak Ali, Hâfız Nûri hep birlikte kahveye çıkmışlar. Bizim yılan, Hâfız Nûri'yi bir köşeye çekmiş, demiş ki:

– Hesnâ Hanım gitti ama ben onu hiç aramam. Zîra benim evde gül gibi on beş yaşında metresim var, her akşam yine rakı tepsim hazırlanır, yemeğim pişer. Selâm söyle ona, asıl şimdi benim keyfim keyiftir.

demiş. Hâfız Nûri de güya Pomak'ı bana soğuk gösterip kendine celb etmek[1] için koşa koşa geldi anlattı. İnanır mısın vallâhi o gece gözüme uyku girmedi. Sabahı zor ettim. Alacağın olsun Pomak Ali! Bak bakalım benimle aşık atılır mı imiş!

---

[1] Kendine doğru çekmek.

ORHAN KEMAL
İL HALK KÜTÜPHANESİ

Hemen alacakaranlıkta çarşafı başıma, dosdoğru Ermeni papazının evine:

– Papaz Efendi ben dün kocamdan boşandım, üstüme vazîfe değil ama, kocam Anna Kadının kızı Virjini ile sabah akşam yâ hey. Siz burada Ermeni papazısınız, uluorta böyle kepâzelik olmaz. Ben söyleyeceğimi söyledim, gerisi sizin bileceğiniz iş!

dedim, çıktım. O kadarla doymadım, Biga'da ne kadar Ermeni cemaati varsa bir bir evlerini dolaştım, bilmeyen, duymayan kalmadı. Papaz hemen koşmuş, Ali'nin nesi var nesi yok, o saatte sokağa döküp kapıyı yüzüne kapamışlar. Artık yüreciğim hafiflemişti. İstanbul'a döndüm. Kocaya tövbe, demiştim ama... Bu sefer de karşıma Laz Sıdkı çıktı, şimdi de onun cevrine katlanıyoruz[1]. Gelen gidene rahmet okuturmuş, derler. Ah, tâlih gibi olamaz olaydın. Tüh... Erkek dediğin ne kahpe şeymiş, yazıklar olsun gençliğimize, güzelliğimize, emeğimize, göz yaşlarımıza.

Ooof.. Yatalım artık yatalım. Sen erken kalkacaksın, haydi ben masayı yarın toplarım."

*

Hosnâ samdanı yakın yatmağa çekildi. Ben

gözünü bana dikmiş bakıyordu.

[1] Eziyetini çekmek, meşakkatine katlanmak.

LAZ SIDKI'NIN
FLORYA'DA HOVARDALIĞI

Keşanlı Hesnâ Hanım artık ihtiyarlamaya başladı. Geçenlerde Kadıköyü'ne gelmiş, bir dişi kırılmış meğer, doktoruma gidip tedâvi ettiriyormuş. Bittabi[1] faturaları bendeniz tediye[2] ediyorum. Hesnâ ile epeyce şaka ettim,

– Ayol ihtiyarlamışsın, dedim.

– İhtiyar olsam da gönlüm tâzedir dedi.

Dişi kırık olduğu için fa fa, acâib bir konuşuşu vardı. Kendisine masa kurdum, içki getirdim. (Söz aramızda, Hesna Hanım dimitra köpoğlu[3] sever). Maksadım onu yine söyletmekti. Baktım ki biraz keyiflendi:

– Hesnâ Hanım, dedim, Pomak Ali Efendi'nin vefâtından sonra tekrar teehhül ettin[4] değil mi?

– Teehhül edemez olaydım da keşke Allah beni kahredeydi!

---

[1] Elbette.
[2] Ödeme.
[3] Bir çeşit içki.
[4] Evlenmek.

– Hesnâ'cığım canım, anlatsana, şu ikinci kocan Lâz Sıdkı'yı Florya' da nasıl yakaladın?..

Biraz naz etti ama sonunda dayanamadı, "ilâhî kız!" diyerek başladı:

– Şimdi efendim, annem Keşan'a gitmiş, bize telgraf çekiyor, "Pazar günü geliyorum, beni Sirkeci'den karşılayın" diyor. Biz de o zaman Şehremini'nde oturuyoruz. Pazar günü hava güzel mi güzel. Yâ Rabbi aklıma başka zaman böyle şeyler gelse:

– Hadi Sıdkı, kalk, seninle Florya'ya gidelim dedim. Başladı türlü diller dökmeğe, herif sanırsın bülbül kesildi,

– Ah karıcığım, dedi, ne yapıcan sen Florya'yı, ben sana para vereyim de Şehzâdebaşı'na sinemaya git, zâten benim bugün tulumbacı kahvesinde işim var, ben kahveye gidiyorum.

– Çıkardı efendiceğizim bana yirmi beş kuruş verdi, beşini geriye aldı, kaldı yirmi, efendim benim. (Hesnâ, sağ elinin şehâdet parmağıyle sol avucunun içine bir bir sayıyordu.) Tramvayım, sinemam, suyum, yemişim hep bu yirmi kuruşun içinde. Hınzır kereta gidi! Her ne ise efendim,

– Karıcığım Allahaısmarladık dedi, kırdı boynunu. Ben de yirmi kuruşla ne halt edersin, bâri bir ahbâba gideyim, dedim Taşkasab'a boylandım. Bir Şehremini caddesi var. Bir de arka tarafta yangın yeri. Meğerse benim herif, takmış koluna Tatar Ayşe'yi, Tatar Ayşe kızlığında benimkiyle oynaşmıştı. Kimse görmesin diye yangın yerinden çek-

miş Kumkapı. Şu Allah'ın işine bak ki kızım yarı yolda Şehriban Hanım çıkmış karşılarına, Şehriban çarşaflı, tabiî tanıyamamışlar. Karı beni çok sever, hâli görmüş fenâ olmuş, koşa koşa gelmiş Taşkasab'a benim gittiğim ahbâba avaz avaz bağırıyor, ben üstüne düştüm, daha taşlıktan üst kattaki sesini duydum:

– Vay nâmussuz kepâze, diyordu, gül gibi karısı evde dururken, yangın yerlerinde el ele kol kola Tatar Ayşe ile seyrâna çıkmış; vah Hesnâ'cığım pek yazık sana, amanın bir kaşık su yetiştirin üzerime fenâlık geliyor!

diye karı çırpınıyordu. Ben bunu duydum, beynim attı, gözüm kararadı, koştum hemen yangın yerine. Oralar kazan ben kepçe, saatlerce aradım taradım ama ne gezer, herifle karı kırklara karışmış. Birden bire kafama dank dedi, atladım Kumkapı'dan trene yallah Florya. A kaltak[1] nereden anladın ki Florya'ya gittiler, diyen olsa! Kim bilir hikmet-i Hüdâ[2], içime doğdu işte. İstasyonda indim, şimdi nereye gidersin? Can evimde bir kuş, çırpınıyor, çırpınıyor, bağrımı paralayacak. Peçemin altından ter şakır şakır süzülüyordu. Ben bu sıkıntıda iken Sıdkı'nın bir arkadaşı hızır gibi karşıma çıktı.

– Dön geri, nereye gidiyorsun?dedi.

– Dedim, baksan a bana Hüsmen Aga, sen benim kellemi kessen dönmem. Şimdi sen gel bana söyle, Sıdkı Efendi nerede? Allah'ın güneşinde bey-

---

[1] Nâmussuz, iffetsiz kadın, orospu.
[2] Allâh'ın hikmeti.

hûde[1] yere dolaşmayım, zere[2] anamdan emdiğim süt burnumdan geldi.

Hüsmen Aga baktı ki olacak gibi değil. Allah rahmet eylesin, o da göçtü. Hey gidi koca Hüsmen, şöyle kır bıyıklarını bir avucuna aldı.

– Hadi, dedi, incir ağaçları sırasından git bulursun.

Toptan gülle çıkar gibi fırladım. Nefesim alıp verinceye kadar meğer gazinoya gelmişim de haberim yok. Daha bir bakışta bizim herifi gördüm. Arkasını bana vermiş, kalpağını bir iskemleye atmış, yan gelmiş oturuyor, karşısında Tatar Ayşe. Masa bir düzülü ki, tatlısıyle, tuzlusuyle, birasıyle, mezesiyle, işte öyle bir masa. Üstünde on on beş liralık masraf var. Gidi gözüne dizine durası, beni yirmi kuruşla sinemaya sav, sonra böyle oynaşına yedir!

Ne ise efendim, önce Tatar Ayşe beni gördü, karı fırladığı gibi koştu ileride bir ağacı siper aldı, peçesiyle de ağzını burnunu örttü. Bizimki afalladı, önce başına kalpak mı, yoksa ayağına kurdura mı hangisini giysin, şaşırdı.

– Ulan böyle nereden geliyorsun baskın tutar gibi, dedi, görüyor musun yabancı değil, komşumuz Ayşe Hanım.

Elimin tersiyle göğsünden ittim,

– Sen karışma, sus dedim.

Sonra Tatar Ayşe'ye seslendim:

---

[1] Boş, gereksiz.
[2] Zira.

– Kız gelsene buraya, dedim, kocamdan kaçmadın da benden ne diye kaçıyorsun gel!..

Kırıta kırıta geldi, ikisine de gönlüm istedi bir şamar, bir de tükürük, sonra çekip gideyim. Ama ne yaparsın kızım, babamın evinde böyle kepâzeliğe alışmamışım. Tâlih beni Şehremini çingeneleri arasına düşürdü ama... El-hayâ minel-îman[1], ben efendi kızıyım. Böyle Laz Sıtkılara karı olacak kişi değilim. Ah tâlih, ah muhâcirlik, ah hınzır gavur Bulgar...

Efendim o gün dedim ya: Pazar, Rumu, Ermenisi gazinoya dolmuş, tam yemek zamânı, herkes kumanyaları açmış sermiş, herkes daha çatal elinde, besmele dememiş. Cümle âlem bize baka kaldı. Ben söyledikçe Sıdkı,

– Ulan suusss, diyordu. Bana sen kafa mı tutacaksın, bana Lâz Sıdkı derler, şimdi senin...

Artık dayanamadım:

– Sana Lâz Sıdkı derler ama kuzucuğum, bana da Keşanlı Hesnâ demişler, daha öğrenemedinse semtimizde soruştur" dedim.

– Ne halt etmeye buraya geliyorsun?

Bir kahkaha attım ortalık çınladı, bağırarak dedim ki:

– Azizim, Şehzâdebaşı'nda sinemanın şeridi koptu da, şimdi kendim sinema oynatmaya buraya geldim.

Efendime söyleyim, kavga uzadı, daha da çok uzayacaktı ama ah bu benim yufka yüreğim! Tatar

[1] Utanma, îmandandır.

Ayşe durup dururken ağlamaya başladı, elime eteğime sarıldı, dedi ki:

– Kıyma bana Hesnâ'cığım, bunca yıllık komşuyuz. Beni burada gördüğünü kocama söylersen beni şakkadak boşar, artık bu iş senin sütüne îmânına kaldı.

– Ev yıkanın evi de yıkılır a kızım merak etme, diye cevap verdim.

Sıdkı dersen, allem etti kallem etti beni gene aldattı. Eve yolladı.

– Gaz al, şunu al, bunu al, bak annen gelecek. Ben buradan Sirkeci'ye gider onu karşılarım. Ben senin hâk-i pâyinim[1], sen benim başımın tâcısın, hadi benim civan[2] karıcığım. Daha neler, neler, ne diller döktü.

Florya bahçesinde havuz kenarına indim de yüzümü gözümü yıkadım, yâ Rabbi sen sabır ver, benim de evim barkım yıkılmasın, dedim. Gâvur garson o zaman yanıma geldi de:

– Hanım sen, senin koca pisastos etti[3], hiç de kepâzelik yapmadı. Ben böyle kavî[4] kari görmedim, sana aşk olsun diye piyazladı[5]...

Ne yaparsın, işte, bindik trene geldik evimize. Bizim herif Sirkeci'ye gidecek, beni Kumkapı'da bıraktı. Her şey yetişmiyor gibi bir de envâî[6] yemekler ısmarladı. Sucuklu yumurta, köpoğlu

---

[1] Ayağının bastığı toprak

[2] Genç, yakışıklı, boyu posu yerinde erkek veya kadın.

[3] Pisastos (doğrusu Piyastos) etmek: Yakalamak, tutmak.

[4] Sağlam, güvenilir.

[5] Pohpohlamak.

[6] Çeşitli.

mancası[1] istedi, koş akşama yetiştir, dedi.

– Ah kızım ben neler çektim. Rahmetli Pomak Ali Efendi de bir türlü idi ama, Allah için söyleyeyim bu kadar karı düşkünü değildi.

Hesnâ Hanım sustu, bir müddet sigarasının dumanlarına dalgın dalgın baktıktan sonra tutturdu.

Nihâyet gelmiyor feryâd ü âha
Felek yâr olmuyor baht-ı siyâha

– Hesnâ'cıgım, dedim, Tatar Ayşe kim bilir ne kadar minnettar kalmıştır sana...

– Minnettar da söz mü a yavrum. Kan parmak ısırdı:

– Aferin sana Hesnâ. Şehremini'nde senin ayağına su dökecek kadın yok, dedi, îmânım hakkı için senin kocan turnayı gözünden urmuş, dedi, tevekkeli değil, derler ki soyu soydan al, köpeği mandıradan.

---

1 Rumeli'nin bâzı bölgelerinde patlıcan salatasına verilen isim.

LEYLÂK MEVSİMİ

Il est fin ce rêve heureux d'amour.
L'heure s'est enfuie, et c'est mon dernier jour.
Je meurs désespéré.
Et je n'aimais jamais autant la vie

Toska

Aşkın bu mes'ut rüyâsı bitti.
Vakit geçti ve bu benim son ânımdır.
Ümitsizlik içinde ölüyorum.
Ve hayâtı asla bu kadar sevmiyordum.

Dün, mektebimizin müsâmeresinde, yeni gelin Güzîde'yi gördüm. Kocası... Vekâlet müsteşarı Cemil Bey'in koluna genç ve bahtiyar vücudunun tatlı ağırlığını yaslamış geldi. Hayâta gözünü açtığı andan beri ılık ve leziz[1] bir saâdet ve şefkat içinde serpilmiş, bütün muhitinden iltifat, îtibar ve takdirler toplamış genç kadınlara has mağrur[2] ve memnun bir gülümseyişi vardı. Bana o kadar çok

---

[1] Lezzetli.
[2] Kendini beğenen, kibirli, gururlu.

bakıyordu ki, dünkü müsâmerede eminim benden başka bir şey görmedi. Fakat kaç kere göz göze geldiysek derhal başka yere bakıyordu. Güzîde... Ben seni bilmez miyim, bundan on beş sene evvel ikimiz de küçük kızken sen gene böyleydin. Ezelden ebede kadar beni kıskanmak senin alnına yazılmış. Halbuki, işte şu dakikada gezindiğim Küçük Çamlıca yolunda senin bir kâşânen[1] vardı. Bahçenizde mevsimine göre manolya, zambak, gül ve karanfil açardı. Evinizin önünden geçen, çiçek kokusundan ve pencerelerden fışkıran piyano nağmesinden mest olurdu. Paşa babana gelen, sana da cicili hediyeler getiren rütbeli kibar misâfirler, süslü demir portadan[2] durmadan girip çıkardı. Küçük Çamlıca yolcuları, İngiliz mürebbiyesi[3] ile birlikte bahçede dolaşan, top oynayan, diyavolo[4] oynayan beyaz elbiseli, pembe kuşaklı, bukleli bir bebek görürlerdi. Bu bebek sendin, Güzîde. Daha o zamandan, ben öksüz ve servetsiz olduğum halde sen beni kıskandın.

Bugünkü gezintim epey sürüyor. Haydarpaşa'dan yola çıktım, Koşuyolu boyunca Büyük Çamlıca eteklerine kadar geldim. Yollar henüz pek tenhâ, bahar nazlanıyor, halbuki mevsim ilerledi, bugün Nisan 19. Zavallı küçük çiçekler, siz de gün ve güneş bekliyorsunuz, değil mi? İçinizde en gayretli papatyalar olmuş.

Yol kenarından bir kaç ürkek, cılız kısa saplı

---

[1] Büyük, süslü köşk, mükellef ev.

[2] Kapı.

[3] Bir âilenin, belirli bir ücret ödeyerek çocuklarının bakım ve eğitimi ile özel olarak ilgilenmesi için tuttuğu eğitici kadın.

[4] Makara ile oynanan bir oyunu, makara oyunu.

papatya topladım. Baktım ki Üsküdar-Kısıklı halk tramvaylarının manevra meydanında biraz hayat var. Kahveciler küçük bahçelerini düzeltmeğe koyulmuşlar. Dükkanlar işlek. Hattâ kâğıthelvacı, fıstıkçı gibi mesîre[1] müjdecileri ortaya dökülmüş. Ne ise.. Sultanların Köşkü önünden kestirme Küçük Çamlıca yoluna saptım. Şimdi avdet[2].

İçimdeki bu taşkınlık, fışkırmağa bahâne arayan göz yaşları ne için? Evet, hayâtımda her şey mahvoldu, her şey: Ümit ve îman, aşk ve saâdet. Fakat ben feragat etmiş değil miyim? İşte seneler geçti ki, tevekkül[3] yolunun sessiz yolculuğunu kabul ettim. Mâzîmin[4] cenneti ebediyen eriyip dağıldı. Şimdi içimde yaşamağa mahkûm olduğum dar ve karanlık kalenin adına "imkânsızlık" derler. Ben bu ufuksuz ve ümitsiz hiçliğe râzı olmuşken neden birden bire ıztırapla coştum?

Güzîde, Güzîde... Onun süsü, onun saâdeti, hattâ kullandığı lavanta[5], evet bilhassa bu baygın koku, ömrümün bin belâ ile uyutulmuş mâtemini[6] kamçıladı.

Dört sene evvel Avrupa'da bir pâyitahttan[7] ötekine seyahat ediyordum. Hayâtımda bir mûcize olmuştu, fakirliğim zenginliğe, sönüklüğüm parlaklığa, bedbahtlığım bahtiyarlığa çevrilmişti. Pet-

---

[1] Gezilip dolaşılacan yer, gezinti yeri.

[2] Dönüş.

[3] Her türlü gerekli sebebe başvurduktan sonra kadere râzı olup sonucu Allah'tan bekleme, işlerini Allâh'a bırakma, yeis ve kederden kurtulma, Allâh'a güvenme.

[4] Geçmiş.

[5] Lavanta çiçeği ve ispirtoyla hazırlanan güzel koku.

[6] Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

[7] Başşehir.

ruşka beni sevdi. Can ü dilden seven bir erkek sevdiği kadının hayâtında bir hâlik[1] gibi mûcizeler yaratır. Petruşka bana cehennem olan dünyâyı cennet etti. Benim yetim ve bîkes[2] ömrümü aşkı ile doldurdu, doldurdu... Ömrüm bir şampanya kadehi gibi incili köpüklerle taşıyordu...

Kısa bir ayrılıktan sonra Baden-Baden'da[3] Petruşka ile buluştuk. İstasyonda beni kolları arasında bağrına bastı:

– Hoş geldin, hoş geldin küçük, Allâh'ım, diyordu, hoş geldin fânî ömrümün ebediyet havası, hoş geldin dînim, îmânım.

O ses! Ses değil, mücerret[4] ruhtu. Ben öyle kalpten kopmuş bir sesi bin yıl yaşasam bir kere daha duymayacağım.

Baden-Baden, yıldız pansiyonu. Petruşka bana odamı gösteriyor ve müstâcel[5] bir işi için beni iki saat yalnız bırakacağını söyleyerek gidiyor. Ben banyo edip tuvalet yapacağım, pansiyon mutfağından çay gönderecekler. Sonra Petruşka gelip beni öğle yemeğine götürecek. Etrâfıma bakıyorum: Ne güzel oda, bir yuva. Duvarlar pembe zemin üzerine filizî[6] nakışlı ipek kaplı. Yatak takımı beyaz lâke. Sabah güneşi altın bir sel gibi içeri akmış, kristal aynalar parlıyor. Her tarafta Petruşka'nın aşkı, fedâkârlığı, onun eli ve düşüncesi. İşte bol bol gül,

---

[1] Yaratıcı, yaratan.
[2] Kimsesiz.
[3] Batı Almanya'da Karaorman bölgesinde XVIII. yüzyılın sonundan beri pek moda olan uluslararası bir kaplıca şehri.
[4] Yalın.
[5] Acele, âcil.
[6] Açık yeşil.

demet demet leylâk, karanfil. Şezlongun yanındaki çay masası üstünde bir kutu şekerleme, yazıhânede[1] sevdiğim muharrirlerin[2] en yeni eserleri, henüz intişâr etmiş[3]. Ve işte bir billur[4] şişe fransız lavantası. Etiketine bakıyorum: "le Temps des Lilas" yâni "Leylâk Mevsimi". Açıp kokluyorum; bahar, gençlik, saâdet, aşk, ebedî aşk: Unutulamayan, inkâr edilemeyen, yüz binde bir fâniye[5] nasip olan ilâhî aşkın nefesi şişeden süzülüyor, dalga dalga benliğimde çalkanıyor. İçim eziliyor, eziliyor... Şişe elimde mindere uzanıyorum. Bahçede bahar güneşine boğulmuş zümrüt ağaçlar ve şen kuşların cıvıltısı. Petruşka'yı düşünerek yavaş yavaş kendimden geçiyorum.

Güzîde! Keşke dün seni görmeseydim. Tesâdüfün hangi tuhaf cilvesi seni dürttü de bu kokuyu kullanmağa başladın?

Hayâtım, bugün kazâya uğramış, su almağa başlamış, muhteşem bir gemiye benziyor. Bu gemi amansız sûrette batmağa mahkûmdur. Fakat yolcuları nihâyetsiz bir kibir içinde âkıbetlerini[6] bilmez gibi yaşıyorlar: Kitap okuyor, dans ediyor, müzik dinliyorlar. Bu yolcuların gurûru o kadar büyük ki, sanki seferin hedefi değişmemiş, sanki geminin azîmet[7] ânındaki saltanatı berdevammış[8] gibi, kimsenin tavrında bir telâş yok.

---

[1] Yazı masası.
[2] Yazar.
[3] Yayınlanmak.
[4] Kristal.
[5] Ölümlü, bâkî olmayan.
[6] Son, netice.
[7] Yola çıkma.
[8] Devamlı, dâimî, sürekli.

Ah, bu içimdeki acı ölüm bilgisi ve ah zâhirde[1] bir türlü vaz geçemediğim saâdet taklidi. Evet, ancak taklit, ancak oyun, mânâsız, boş... Boş.

Gemi batıyor. Fakat yolcuları, ayaklarının dibinde ölüm, bile bile gülüp oynayıp sevişiyorlar.

Etrâfıma bakıyorum. Sağ tarafta Karacaahmet siyah bir nehir gibi akıyor. Biraz ileride Fakülte. Önümde Marmara, bu güneşsiz nisan akşamında ne kadar da solgun. Adalar hafif bir sis içinde, âdeta ufkun üzerinde sallanıyor. Solumda Kayışdağı'nın lâcivert ehrâmı[2].

Biraz acele etmeliyim. Ne ise, işte tozlu Acıbâdem yolu. Ne kadar olsa nisan, sular çabuk kararır.

---

[1] Dış görünüş.
[2] Pramit.

DÖRT KİŞİ

İrfan

Artık iyice anlıyorum ki karımı kaybettim. Bunun böyle olacağını evvelden tahmin etmiştim. Fakat nereden geldiğini bilmediğim yalancı bir ümit bana hakîkati zaman zaman unutturuyordu. Bu akşam... İşte Seniha üst katta hasta ve mecalsiz yatarken ben memleketini dönmemek üzere terk eden bir seyyaha benziyordum. Eşyam hazır, dostlarıma vedâ ettim, tren kalkmak üzere. Artık ancak ilerisi var, gerisi yok. İlerisi ise susuz, ağaçsız bir çöldür, kuş uçmaz, kervan geçmez, evet öyle.

Ah felek sana yine teşekkür ve minnet borçluyum, bana beş sene verdin, nice fânîye[1] beş gün vermeyen hasis[2] felek. Ve ben göğsümü gere gere diyebilirim ki, "Ömrümde felek!... Beş sene mehtâbını sürdüm". Fânî insanın mülkünde bekā[3] aranır mı? Bilirdim ki insan malını, canını, canânını hattâ nâmus ve şerefini her an için kaybedebilir ve rûhen hazırlıklı bulunmalıdır. Ne de olsa şimdi

---

[1] Ölümlü, bâkî olmayan.
[2] Cimri, pinti.
[3] Ölümsüzlük.

her bilgime ve kalenderliğime[1] rağmen vurgunum. Duyduğum acı aklımın alabileceğinden üstün. Şu kapalı ceketimin altında kalbime saplanmış gizli bir hançer taşısaydım ve her harekette o keskin ucun biraz daha saplandığını duysaydım bu kadar ıztırap hissetmezdim.

Gerçek kalbimde saplı hançer saklı duruyor. Bu yara kimseye açılmaz, hiçbir cerraha gösterilmez. Ak saçlarımla aşkın hicrânından[2] bahsedemem. Mâruf[3] bir tâcirim[4], beni maddî ve menfaat düşkünü bilirler. Piyasada eli hissedilen ve en büyük garp firmalarıyle ortak olan altın babası ben.. Gülsünler.

Seniha yavrum, bak küçük bir tesâdüf üç kişiyi aşk hastası etti. Biri sen güzel kız. İkincisi sevdiğin Fahri, çünkü sana kavuşması Allah'a kalmış gibi bir şey, o evli sen evli. Üçüncü hasta benim, bu koca herif. Bu işte kim batıp kim çıkacak, Allahü-âlem[5].

Seniha çocuğum, beş sene evvel de seni aldığım zaman aşk derdinden süzülmüştün. O zaman sen bir daktilo idin ve güzel genç Mısır prensini sevmek tâlihsizliğine uğramıştın. Sonra o prens, seni sevmekle berâber bir prenses aldı ve şimdiye kadar kendileri gibi birkaç küçük prens ve prenses daha yetiştirdiler. Hakîkaten sen en yüksek taht-

---

[1] Alçak gönüllü.
[2] Ayrılık acısı.
[3] Tanınmış, ünlü.
[4] Tüccar.
[5] Allah daha iyi bilir ya, gāliba.

lara lâyıktın. Senin körpe dal gibi endâmını[1] makine üzerine bükülmeğe mahkûm göremedim. Altın kâküllerin[2] meşakkatten[3] terli alnına yapışırdı. Vücut bulmuş birer ruh kadar mânâlı ellerin kopye kâğıtlarından kirlenirdi. Fakat ucuz iskarpinlerin[4] ayağının güzelliğini inkâr edemez, yürüyüşün bütün asâletini meydana verirdi. Evet evet... En ucuz bir paçavra, üstünde dîbâlar[5] gibi dururdu. Oh ne acı hâtıra.

Seni o aşağılıktan çekip almak için hiç düşünmedim. Seni sevdim, çocuğum. Öteden beri kalbimde mevcut rikkat[6] seni tanıdıktan sonra nâmütenâhî[7] oldu. Seniha, sana ne zaman tefekkürle[8] baktımsa gözüm yaşardı. Şimdi yattığın odanın taraçasında[9] yaz günleri mâvi atlas[10] bir şezlonga uzanırdın. Ev kıyâfetin dâima tül ve danteldi, beyaz, pembe, gümüş renk, müphem[11] eflâtun, en nâzik renkler. Sen o halı döşeli süslü taraçada çardak kuran güllerin altında uzanmış yatarken sana gizli gizli uzun uzun bakardım, yavrum. Saâdetimin berrak semâsı bulutlanırdı. Derdim ki

---

1 Boy, pos.
2 Alna düşen kısa saç demeti, perçem.
3 Zahmet, sıkıntı.
4 Ayakkabı.
5 Eskiden çok makbul tutulan, genellikle desenli ağır dokuma, ipekli kumaş.
6 Şefkat, merhamet.
7 Sonsuz.
8 Düşünme.
9 Teras.
10 İpekten sık dokunmuş, yüzü parlak, dâima düz renkli üstünde motif bulunmayan, sertçe, tüysüz, makbul bir kumaş çeşidi.
11 Belirsiz.

"Ya bu genç kız birini severse!" Elbette bana âşık değildin, nonoş. Beş sene bana bir melek saflığıyle can yoldaşlığı ettin, ilk aşkının yarası pek geç savdı. Senin bana sadâkatin, heyhat inkisârını[1] dinlendirmekti. Bu inkisar geçince elbet birini sevecektin. Acaba kimi derdim, senin müstakbel[2] mâbudunu[3] tasavvur etmeğe[4] çalışırdım. Dâima prens Bedrettin gözümün önüne gelirdi! Senin dönüp dolaşıp o tipte bir genç seveceğin içime doğmuştu. İşte...

Yalı komşumuz Hüsamettin Paşa'nın bahçesinde Fahri'yi sana ve bana takdim ettiler, zavallı karıcığım. Fahri, bahçedeki kortta tenis oynamıştı, üstünde kolsuz bir beyaz gömlek vardı. Güzel çocuktur, fakat sen beş senedir ne güzeller gördün. Her türlüsü, diplomat, tâcir, şâir, memleketin en parlak evlâtları, bâzısı ciddî duygularla pervâne gibi etrâfında döndüler. Hiç biri sende alâka uyandırmadı. Fakat Fahri'yi bir gün içinde sevdin. Tabiat senin gibi nâdîde[5] yarattığı insanları israf etmemek için fevkalâde tedbirler almış, köpoğlu tabiat! Senin seveceğin erkek yüz binde birdir. Fahri ile sen: Ezelden namzet[6] bir çift, size acıyorum. Sizi tabiat bir birinize çekiyor, cemiyet zorla, eti kemikten ayırır gibi ayırıyor. Fahri Güzin'in kocası, Seniha benim karım. Fahri nâmuslu bir

---

[1] Gücenme, kalp kırılması.
[2] Bir süre sonra, daha ileri bir târihte olması, gerçekleşmesi beklenen.
[3] Bir insanın sâhip olmak isteği ile uğrunda maddî, mânevî herşeyini fedâ edecek kadar arzulayıp putlaştırdığı kimse.
[4] Düşünmek.
[5] Eşsiz.
[6] Aday.

genç. Seniha metin[1], hakşinas[2] bir kadın. Fakat ne kadar mukāvemet[3] edebilecekler? Bu yay ne zaman kopacak, ne olacağız? Ben ne olursam olayım, Seniha ne olacak? Bir seyahat teklif etmeliyim, câzip[4] bir hedef olmalı. Meselâ... Meselâ İspanya olmaz mı? Fakat hayır, İsveç.

---

[1] Sağlam.

[2] Menfaatlerinin ve şahsi duygularının etkisi altında kalma-dan karşısındakinin hakkını kabul eden, hakka saygı göste-ren, herkesin hakkını gözeten.

[3] Dayanıklılık.

[4] Çekici.

Seniha

Narlar açınca gel!

Bu şarkıyı üç sene evvel İtalya'da dinledim. Otelimize millî kostümlerini giymiş bir grup çalgıcı geldi, İrfan İtalyanca bilir, bana tercüme etti: Ey meçhul[1] sevdiğim, biliyorum ki, bir tânesin ve ben ancak seni sevebilirim. Sana henüz rastlamadım. Fakat sen varsın, yaşıyorsun. Belki uzak, belki yakın yerdesin. Seni arzu ile, hasretle bekliyorum.

Narlar açınca gel.

Bu beste hiç aklımdan çıkmadı. Ne zaman bahçemizde kan renkli nar çiçekleri açsa hâtıramda o çalgı canlanırdı. Meçhul sevdiğim, narlar açınca gel.

Onu Hüsamettin Paşalar'ın tenis meydanında gördüm. Daha uzaktan yüreğim oynadı. Helecandan[2] yüzüne pek bakamadım, ilk zamanları bu hâlimi Bedrettin'e olan benzeyişinden sandım. Halbuki gün geldi: Hoşuma gidiyor, dedim. Çok, pek çok hoşuma gidiyor, dedim. Sonra acaba, acaba?.. Nihâyet "Evet" dedim. Nefsime karşı bu îtiraf bana hem tatlı, hem acı geldi.

Ben benden geçercesine hayret, dehşet ve vecit[3] duydum.

Tuhaftır ki daha yüzünü bile lâyıkıyle görmedim. Her gün berâberiz; fakat bakamıyorum. Bu

---

[1] Bilinmeyen.

[2] Çarpıntı, titreme, yürek çarpıntısı.

[3] Bir şey karşısında duyulan hayranlık veya sevgiden dolayı kendinden geçme durumu, istiğrak hâli.

çılgın sırrım nazarımdan[1] fışkırıp ona ve herkese âşikâr[2] olacakmış gibi gözlerimi bigâne[3] şeyler üzerinde gezdiriyorum. Hem onunla iki türlü göz göze gelmek var. İkisine de tahammül edemem. Evvelâ birbirimizle ortadan bir şey görüşürken bakışıyoruz. İkimizin de sesimiz sahte, sözümüz ve gözümüz sahte. Bu lâkaytlık[4] ve mütekābil[5] pandomima[6] beni müteessir[7] ediyor. Yâhut ki bilmeden, hazırlanmadan âniden göz göze geliyoruz. Bu müthiş bir şey oluyor, sessiz bir çırpınma. Bayılacağım zannediyorum.

İrfan beni kolumdan tutup zorla memleket hârici[8] bir yere götürse çok isâbet olacak. Bu mâcerânın hayâlimde tasavvuru bile ıztıraptan kurulmuş bir ehram[9] gibi karşıma dikiliyor. Aşkım bir cehennem yolu gibi bana hırs, acılı göz yaşı vaadediyor. Âkıbetinde[10] şerefsizlik ve cinâyet bile var. İrfan'a karşı cinâyetten başka nedir?

En fenâsı onu karısından kıskanıyorum.

---

[1] Bakış.
[2] Açık.
[3] Yabancı.
[4] İlgisizlik.
[5] Karşılıklı.
[6] İşâretler, tavırlar ve çeşitli vücut hareketleriyle oynanan, genellikle güldürücü, sözsüz sahne oyunu, sözsüz oyun.
[7] Üzmek.
[8] Dışına.
[9] Piramit.
[10] Son, nihâyet.

Fahri

Mesleğimi eskiden beri can ü yürekten severim. Tabiate, hürriyete olan iptilâmı[1] ancak engin denizler tatmin edebilirdi. Gemi kaldırdığına sayısız defâlarda ne târif edilmez bir zevk duydum. Gemi zincir gürültüleriyle demir baş alıp ağır ağır aborda olduğu rıhtımdan uzaklaşırken karada kalan kalabalığa bakarım, bana öyle gelir ki arz câzibesinden[2] kurtulup fezâya[3] kayıyorum. Ve zannederim ki denizin yıldızlı gecelerdeki güzelliğini bir şâir kadar gördüm ve duydum. Meğerse yanılmışım. Evet, geceyi, denizi, semâyı[4], yıldızları görebilmek için ölesiye âşık olmak lazımmış. Otuzundan sonra, hem de hayatta ilk defâ olarak sevmek! Bu hesapta yoktu, bu bir yıldırım çarpması oldu. Onu diyebilirim ki yüzüne bakmadan sevdim. Hüsamettin Paşa'nın bahçesinde Güzin'le tenis oynamıştım. "İrfan Beyler geliyor" dediler. İrfan Bey'in yalısı Paşa'nınkinden daha yüksek bir set üzerine yapılmış. Bizim yanımıza gelmek için iki tarafı hanımeli ve yâseminlerle süslü bir merdivenden indiler. Havâî mâvi tül mü, dantel mi, şifon mu, bilmem, kadınlar bu kumaşlara ne isim verir, öyle hafif kıble rüzgârı gibi tatlı ve yumuşak bir şey giymişti. Etekleri yere kadar uzundu, ayaklarında lâcivert atlas iskarpinler vardı. Gözüm kamaştı; yüzüne bakamadım. Ben çok değiştim, kendimden korkuyorum. Onun bir şeyini çalmak

---

[1] Birşeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük, tutku.
[2] Yer çekimi.
[3] Uzay.
[4] Gökyüzü.

istemiştim, bir mendil, bir kalem, her ne ise, fakat cesâret edemedim. Kilidi küreği olan bir adam değilim. Karım cüzdanımı dolabımı da benden iyi bilir. Artık gülünç şeyler yapmağa başladım. Meselâ bir kapı açarken diyordum ki: Biraz evvel onun eli bu tokmağı çevirdi, ayağı bu eşiğe bastı. Sonra ah ediyorum, yüreğimden sam yeli[1] gibi bir ah kalkıyor, ah diyorum, felek, ah düzenbaz, kahpe felek! Ne olurdu, bu kadına beş sene evvel rastlasaydım.

İki haftadır yemekten kesildim. Her nevi gıda manzarasından iğreniyorum. Karımın zoruyla bâzı öte beri yesem de lezzet ayırt edemiyorum, et, balık, sebze hepsi bir. Bunun zarârı yok, ya uyku! Uykusuzluk beni bitirdi. Halsiz ve dermansız vücûdun mukāvemeti[2] tükendiği zamanlar oluyor; narkoza benzer bir baygınlığa yuvarlanıyorum. Çok sürmeden haşin bir el beni sarsıyor. Şuurum, durgun denizin âni bir rüzgârın canlanması gibi çalkanıp coşuyor. Gāipten[3] bana kalk diyorlar, kalk unuttun mu, Seniha var. Seniha var, Seniha var, sanki nasıl, ufuklara kadar açık engin bir deniz kenarında asırlarca yaşamışım da birden bire ta önümde bir ada peyda olup[4] görüş sâhasını kapatmış. Böyle muazzam bir yenilik... Acaba ne güne kadar tahammül edebileceğim? Sıklet[5] gāyeyi

---

[1] Çok sıcak ve kavurucu rüzgâr.
[2] Dayanıklılık.
[3] Gözle görülmeyen âlem.
[4] Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.
[5] Ağırlık.

buldu, gemi fazla kaldırmaz. En ziyâde[1] şaştığım şudur: Seniha'yı sevmek bana bir cürüm[2] gibi gelmiyor. O evli, ben de evli, fakat vicdânım muazzep değil[3]. Sanki ilâhî bir hakla onu seviyorum ve onun tarafından sevilmek istiyorum. Yâhut ki... Bilmem İrfan Bey'le Güzin'i nasıl çiğnerim.

İstiyorum ki o beni sevsin. Yine istiyorum ki karım bedbaht olmasın, İrfan Bey'in yuvası bozulmasın. Gönlüm en zıt şeyleri aynı şiddetle diliyor. Hele onun beni sevmemesi imkânını hiç hatırıma getiremiyorum. Doğru düşünecek olsam bunu tabiî görmeliyim. Benim gibi basit bir adamı neden tercihle sevsin? Fakat, her şeye rağmen ümit.

*Arzu serkeş-i fikri muhal eyler beni.**

Kendim çok ıztırap[4] çekiyorum; Yâ Rab, başkalarının ıztırâbını düşünemem, beni mes'ul tutma.

Gûyâ istirahat için izinli idim. Geçenlerde acenteye gittim, denize çıkacağım, dedim. Bana Zonguldak seferini yaptırdılar. Tuhaf oldu. Hesapça biraz avunmak ve unutmak istiyordum. Onu dâim görmezsem diyordum, onun güzelliği her an gönlümü üzmese, kim bilir vazîfe başında... Hey koca sersem! Zonguldak seferi beni büsbütün bitirdi, onu uzaktan daha şiddetle seviyordum; üstelik de hasret. Karanlık ağır ağır çökerken boğazdan çıkıyorduk. Kumanda âletlerinin önünde sanki iki kişi

---

[1] Fazla, çok.
[2] Suç.
[3] Yaptığımdan pişman değilim.
* İstek, beni olmayacak bir işte inat ettirir.
[4] Acı.

duruyordu. Biri vazîfe başında Fahri Kaptan. Diğeri hasta, zebûn[1], çılgın, iki kat zincirle bağlı bir esir. Bir an geldi ki, Seniha'nın bir temâsını hatırladım; bir gün fal bakmak için sol elimi avuçları içine almıştı. Bu hâtıra elektrik cereyânı gibi damarlarımı dolaştı, bir puntele[2] dayandım. Sonra vardiya nöbetini teslim aldılar. Fakat bana istirahat haram. Bir müddet ana güvertede dolaştım ve nihâyet tenhâ kalmak için kaptan köprüsü üstüne miyar pusula[3] yanına çıktım. Yıldızlı bir geceydi. İşte Dübb-i Ekber[4], işte Kutup Yıldızı, işte Kehkeşan[5]. Berrak bir gökte irili ufaklı sayısız yıldızlar parıl parıl titreşiyordu. Göğe baktım, içim açıldı, açıldı, dedim ki "Ne ulu, ne güzel!" Her tarafım hayretle gevşemişti; denize baktım, sonra gözlerim kapandı. Bir lâhzada[6] üç mûcizeli varlık idrâk etmiştim: Yıldızlı gök, engin deniz ve gönlüm. Ben âciz[7] bir insanım, bir çöp, bir yaprak. Fakat bu aşk büyük ve sırlı bir kuvvet, onu aynı göğe ve denize benzettim.

---

[1] Güçsüz, zayıf, âciz.

[2] Gemi güvertesi üzerindeki yatay korkulukları tut-mak için güverteye dik olarak konulan demirden kısa direk.

[3] Dört tarafı açık, etrâfa hâkim bir yerde genellikle açık köprü üstünde bulunan geminin en doğru manyetik pusulasıdır.

[4] Büyük ayı takım yıldızının eski adı.

[5] Saman yolu.

[6] An.

[7] Güçsüz.

Güzin

Fahri'nin yüzünden düşen bin parça oluyor. Buraya geldik geleli huy değiştirdi. Konuşmuyor, yâhut fazla konuşuyor; buhran geçirir gibi söylüyor, sonra susuyor ve dalıyor. Her halde uykusu da muntazam değil. Herkes dağıldıktan sonra saatlerce bahçede dolaşıyor, karanlıkta sigarasının ateşini görüyorum. Bu ne çok sigara içmek! Sofrada içkiyi de fazla alıyor. Yeni yeni âdetler. Benim anladığım: Buralarda gördüğümüz lüks hayat Fahri'yi müteessir etti. İhtimal zihninde mukāyeseler[1] yapıyor. Keşke paşa dayım bizi dâvet etmeseydi. Nerede her zamanki kanaatkar ömrümüz, nerede bu ihtişam, bu debdebe, açılış saçılış.

Fahri mesleğinde kalmak için inat etmemiş olsaydı elbet biz de bugün daha geniş yaşayabilirdik. Bilmem ki külüstür şilepleri Karadeniz'e, yok İzmir'e getirip götürmekten ne zevk alıyor. Deniz deniz! diyor. Bıkmadın mı? diyorum, benimle eğleniyor. Ayıp değil ya, benim mahdut[2] ferâsetim[3] denizin câzibesini[4] lâyıkıyle ihâta edemedi[5].

İrfan Beyler de züppe bir şeyler. Karı koca lakırdıya mütemâdiyen[6] İngilizce, Fransızca sözler karıştırırlar. Sanki bu lisanları bilmek pek tabiî bir şeymiş gibi. Kasten yapmıyorlar, olabilir. Fakat düşünmek lâzım ki lisan bilmeyen ben bu ku-

---

[1] Karşılaştırma, kıyaslama.
[2] Sınırlı, belli bir ölçünün dışına çıkamayan.
[3] Çabuk kavrama, zihin uyanıklığı.
[4] Çekicilik.
[5] Etraflı şekilde kavramak ve anlamak.
[6] Ara vermeden, sürekli olarak, devamlı.

surumu her an utanarak, üzülerek duymaktayım. Fahri bittabi İngilizce bilir, Fransızca'yı da çok güzel söylediğini ve yazdığını iddia ederler.

İrfan Bey ne ise ne... Amma karısı! Tuhaf kadın. Nâzik, hassas, buna şüphe yok. Fakat mağrur. Yediği, içtiği, giydiği, hattâ kokladığı şey dört kat imtihandan geçermiş. Gümüş ve altından gayrı mâdene eliyle temas edemezmiş. Bakırın, demirin kokusuna (Bu da ne demek sanki?) tahammül edemezmiş. İrfan Bey'in hanımı hiç kendinden, kendi husûsiyetinden bahsetmiyor. (Ben) demiyor, (Siz) diyor. İçimizi dışımızı kendisine anlatıyoruz. Fakat îtimat[1] karşılıklı olmuyor. Bahis[2] ona, onun hayâtına, onun izdivâcına[3] dönünce Seniha Hanımefendi sükût[4] rekorunu kırıyor. Fahri ile yıldızları barışmadı, birbirlerinin ne yüzüne bakıyorlar, ne konuşuyorlar. Geçenlerde bir gün sofrada yan yana tesâdüf etmişlerdi, dikkat ettim, bütün yemek müddetince iki üç kelimeden fazla konuşmadılar. Fahri ona hizmet etti, o da kısa kelimelerle, baş işâretleriyle teşekkür. Tabağının yanına penbe bir gül yatırmış, canlı bir mahlûk[5] gibi onunla oynuyor, ona bakıyor ona –Allah inandırsın– âdeta gülümsüyordu. Böyle garip halleri olmasa zararsız kadın.

Dün akşam İrfan Bey hep seyahatten bahsetti,

---

[1] Güven.
[2] Konu.
[3] Evlenmek.
[4] Susma, sessizlik.
[5] Yaratık.

İsveç'ten, beyaz gecelerden, şimal[1] edebiyâtından. Ben bu şeyleri pek anlamıyorum. Fahri'nin de canı sıkıldı. Sigara paketini kaptı ve bahçeye kaçtı.

Hakîkaten zenginlik insanları şımartıyor.

[1] Kuzey.

GEL SENİNLE DERTLEŞELİM

Diş doktorunun muayenehânesinden çıktım. Alı al, moru mor; sağ elim yüzümde. Simitçi fırınının köşesini dönerken baktım Handan geçiyor. Doktor Handan. O saat derdimi unutarak koşup bileğini kavradım; çünkü Handan her zaman ele geçmez, ayda yılda bir İstanbul'a yolu düşüyor. Ankara'da Himâye-i Etfal'de[1] çalışır. Doktor gözü bu; bakar bakmaz hâlimde birşeyler sezinledi:

– Nen var rahatsız mısın? dedi.

Henüz bir diş çıkarttığımı[2] söyledim. Tafsilat[3] istedi. Ben zâten derd dökecek birini arıyordum. Dumanı üstünde hikâyemi anlattım. Gāliba biraz da mübâlağa[4] ettim. Ne olacak şurada bir yirmi yaş dişim vardı; doktor tedâvi edelim dedi. Bir ay gittim geldim, mübârek adam evvelisi gün demez mi ki bu dişten hayır gelmez. Yirmi yaş dişi çıkarmak daha doğru olur. Evdekiler o gün gazetede bu

---

[1] Çocuk Esirgeme [Kurumu]
[2] Diş çektirmek.
[3] Ayrıntılar.
[4] Abartma.

dişin vücûda olan zarârı hakkında bir yazı okumuşlar hep bir avaz ile çıkart[1] dediler. Bu sabah gittim rahat iş görebilmek için diğer hastalara sıramı verdim. Vakti gelince doktor bir enjeksiyon[2] yaptı. Tesîrini bekleyinceye kadar bana uzun uzun bir şeyler anlattı. Çocuk avutur gibi neredeyse "a bak bak kuş uçuyor!" diyecekti. Hiç kulağıma girer mi? Elim ayağım gevşemiş bir halde oturuyordum. Mekanizmalı iskemle[3], sol tarafta dönen çanaklık; burnunuzun dibinde bir sürü işkence âletleri taşıyan cam tepsi; ayakta beyaz gömlekli doktor ne latif bir heybet[4] değil mi... Doktor dedi ki:

– Belki tek iğne kâfi derecede tesir etmemiştir. Dişi biraz oynatalım, acırsa söyleyin bir iğne daha yaparız' dedi.

Ve acâyip şekilde bir âletle işe girişti. Nazlı nâzik bir feryat kopardım.

Bir iğne daha yapıldı, bir müddet daha bekledik. Doktor yine hesapça zihnimi başka tarafa çelecek sözler söylüyordu. Bir hecesini bile kavrayamadım; çünkü ikinci iğnenin de kâfi gelmediğini hissediyordum. Uzatmayalım sözü, doktor bir kere daha asıldı. Bu defa tizden, gāyet berrak; gür; zilli çıngıraklı bir nâra[5] ile ortalığı inlettim. Doktor bir adım geri fırladı; şeytânî bir tebessümle yüzüme baktı. Bir müddet ikimiz de sükût[6] ederek hâlâ

---

[1] Çektir.
[2] İğne.
[3] Dişçi koltuğu.
[4] İnsanda korku ve saygı duygusu uyandıran etkili görünüş.
[5] Haykırma.
[6] Susma.

odanın içinde süzülerek kaybolan bağırışımın akislerini[1] dinledik. Sonra o aletini arkaya saklar gibi yaparak dedi ki:

– Diş bu defa tamâmiyle yerinden oynadı. Size bir iğne daha yapabilirdim; fakat yazıktır değmez, sonradan sersemlik çekersiniz. Bir lâhzacık[2] gayret ederseniz kerpetenle alıvereyim.

Benim de adamakıllı canım yandığı için işi inada vurdum. Dedelerimiz enjeksiyonlarla diş çıkartmıyorlardı ya... Kendi yüreksizliğime içerliyordum. Gözü kızan insan acılara meydan okur. Doktora peki dedim. Sandalyeyi gır gır yükseltti. Baş münâsip bir vaziyet verdi. İşi sağlama bağlamak için kim bilir bayılmamdan korkuyordu, belki bir kere daha sordu:

– Korkuyor musunuz?

Ben;

– Hayır' dedim; korkmam; kuzu gibiyim.

Keşki bu sözü söylemeseydim; kendimi kuzuya benzetmek münâsebetsizliği nereden aklıma geldi? Çünkü bak, zavallı doktorum kerpetenle dişi kavrayınca ben öyle bir bağırdım ki; kıyâmet[3] günü ölüleri mahşer[4] dîvânına çağıran bir İsrâfil[5] sanılır.

---

[1] Yankı.

[2] An.

[3] Ölülerin dirilmesi, âhiret hayâtının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiği zaman.

[4] Âhiret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

[5] Dört büyük melekten, öttüreceği boru ile kıyâmet gününü bildirmekle görevli olan. [Diğer üçü Azrâil, Cebrâil, Mikâil.]

Bu şaşılacak vâveylâ[1] benim hançeremden[2] mi çıktı Allah; Allah... Böyle şanlı, şerefli, heybetli bir sesle hayatta insanın sırtı yere gelmez; benim için iftihar edilecek şey; ne kuvvet bu ne hayâtiyet! Aynı zamanda vücûdum da kendi istiklâlini ilân etmiş, bâzı cebrî[3] ve tehditkâr[4] hareketlere kalkışmıştı. Meselâ ters takla atar gibi ayaklarımı kendi burnuma pek yakın gördüm. İhtiyatkâr[5] doktorum o da benden az çevik değilmiş ya!.. Yine geri fırlamış deminki şeytankâr[6] tebessümüyle yüzüme bakıyordu.

– Diş de çıktı... dedi.

Bu cümle bana noksan gibi geldi. Ecel ânında bile kulağım cümle ve kelime nüanslarını kaçırmayacak. Yâni doktorum demek istemişti ki "yapmadığın sertlik kalmadı; yedi mahalleyi başımıza topladın ama... diş de çıktı."

Yirmi yaş dişi denince aftan puftan bir şey zannederiz. Halbuki doktorun elinde gördüm. Zorlu babacan bir şey. Doktor bana gargara verdi. Kendisi de ellerini uzun uzun yıkadı. Kendi kendine söyleniyordu: "Kuzu, kuzu... kuzu ha... Vay kuzu vay..."

Ben yavaş yavaş utanıyordum. Hakîkaten bağırmanın son perdesinden doya doya bağırmıştım. Doktorun yüzüne bakamıyor; pek uslu ve mazlum[7] bir tavırla gargara ediyordum. Doktorum musluk ba-

---

[1] Çığlık, feryat, yaygara.
[2] Gırtlak.
[3] Zorlayıcı.
[4] Tehdit edici.
[5] Tedbirli.
[6] Şeytanca.
[7] Uysal, sessiz.

şında, arkası bana dönük; hasbihâlimi[1] bir felsefeye bağladı...

– Eh... ne yapalım, sesine güvenen borazancı başı" dedi.

Tekrar yanıma geldi. Avurdumdaki yaraya tentürdiyot bastı, cazzz.

Bu hikâye de bu kadar. Handan'la konuşa konuşa Mühürdar'a gelmiştik. Biraz toparlandım.

– Sen nasılsın hiç soramadım, affet; çok söyledim değil mi? dedim.

Handan gazinoya doğru yürüyordu. Benimle biraz oturup çay içmek istedi. Şîvesindeki[2] ferahlık beni tamâmiyle kendine getirdi. Alıcı göz ile baktım; Handan'ı çok değişmiş buldum. Çok zayıflamış, güzelleşmiş; şeytanlaşmış başka türlü bir şey; şâirâne; esîrî[3] bir hava.. Çayları ısmarladı. Ben ehemmiyetli[4] bir havâdis,[5] çok ciddî bir mesele kar-kar-şısında kalacağım hissi kablelvukūu[6] ile dilim bağ-lanarak bekledim. Doktor Handan da sükût içinde kaldı; denize baktı. Yakından gelen bir yâsemin kokusunu derin derin teneffüs etti. Oturdu durdu. Çaylar gelinceye kadar bekleştik. Birer cigara yak-tık. Handan birdenbire yüzüme bakarak:

- Ben âşık oldum; dedi. Az kaldı kadeh elimden

---

[1] Konuşup dertleşme, halleşme, sohbet.
[2] Konuşma tarzı, aksan.
[3] Çok hafif, uçacak gibi hafif.
[4] Önemli.
[5] Haber.
[6] Önsezi.

düşecekti.

– Ne?..

– Âşık oldum, dehşet.

– Aman!...

– Amanı zamanı bu böyle. Otuz dokuz yaşındayım. Aklımdan hayâlimden geçmezdi ama dur... Sana tâ başından anlatacağım.

Ben taş kesildim, nutkum tutulmuştu[1]. Handan'ın bir aşka düşmesi değildi beni böyle felce uğratan... Olur ya... Handan da bir insandır. Hayır ama onun "âşık oldum" deyişinde öyle başka öyle dokunaklı bir şîve vardı ki! "Bir felâkete uğradım, yâhut nübüvvete eriştim[2], yâhut öldüm ve dirildim" der gibi aklın alamayacağı müphem mânâlar taşıyordu. Şunu da söyleyeyim ki Handan memlekette eşi emsâli[3] az bulunan bir kadındır, ona senelerden beri hayrandım. Ona âit herşeyin ortadan çok üstün bir değerde bulunduğuna emindim. Kendisiyle Büyük Muhârebe'nin[4] son senelerinde Erenköyü'nde köşk komşusu idik. 1917'de Handan on beş yaşında iken zengin ve kibar bir âilenin on yedi yaşındaki oğluyla evlendi. O zaman biz daha çocuktuk pek incesine aklımız ermiyordu, daha sonraları anladık ki henüz oyun çağında sayılabilecek olan bu çift pek derin bir sûrette sevişmişler-

---

[1] (Konuşmak istemesine rağmen, korku, heyecan, öfke veya şaşkınlıktan) konuşamaz duruma gelmek.

[2] Peygamber olmak.

[3] Eş, benzer.

[4] Birinci Dünya Savaşı.

di. Bugünkü telâkkilere[1] göre tuhaftır, on beş yaşında bir kadın ve on yedi yaşında bir koca. O zaman bile oldukça erken bir izdivaç[2] sayılmıştı. Haşmet Bey Handan'ı bisikletinin önüne alır gezdirirdi. Daha küçük kızların, bizlerin içimiz giderdi. Onların şıklığını, güzelliğini; şâirâne âhengini[3] rüyâlarımızda görürdük. Berâber tenis oynarlar, ata binerler; yelken açarlardı. Fakat birkaç sene sonra ayrıldılar. Sebebini o zaman pek iyi anlayamadık, bir kıskançlık; hıyânet[4] filân olacak. Handan tekrar etrâfı hayrete düşürecek bir iş yaptı. On yedi yaşında bir dul olarak Fransa'ya tahsile gitti. Kendisini uzun seneler görmedim. 1928'de Ankara'da buluştuk, Himâye-i etfalde ehemmiyetli bir vazîfe almıştı. Zamanla, onun Türkiye'nin en muktedir[5] bir çocuk doktoru olduğunu duydum. 34 veya 35 senelerinde husûsi hayâtı bir kere daha alabora oldu. Yâni ikinci aşk. Fakat Handan bu hâdiseden bahsedilmesini hiç istemez. Bu mâcerâda fena halde aldanmış ve kendi hesâbına fecî[6] bir sukut[7] kaydetmiş olacak, zâten hep böyle değil midir; en asil ve en zengin ruhlar değil midir ki en gülünç yalanlara îman ederler.

Zarif beyaz bir vapur, dumanını tüttürerek Marmara'ya açılıyordu. Handan, düşünceleri arasında görüş hürriyetini muhâfaza ettiğini isbat

---

[1] Kabul.
[2] Evlilik.
[3] İyi geçim.
[4] İhânet etme.
[5] Güçlü.
[6] Korkunç.
[7] Düşme, seviye kaybetme.

etmek ister gibi; "Trak" dedi, "Mudanya Postası" Sonra ciddî bir sükûnetle mevzuuna döndü.

– Derler ki aşk ilk bakışta olurmuş, herkes böyle iddia eder. Fakat yirmi beş senedir tanınan ve arkadaş hattâ kardeş gibi görüşülen bir adama birdenbire ve bir lâhzada âşık olunduğunu duydun mu?

Ben bilmiyordum öğrendim. Üç sene evvel Anadolu'da güzel bir çiftliğe misâfir gittim. Misâfir de denemez. Teyzemin çiftliği, hemen yanıbaşında bir köprü yapılıyordu. Yapan mühendis... İşte o... Pek küçükken tanışırız. Erenköyü'lüdür. Sen de bileceksin, ismini serbestçe söyleyebilirdim. Nasıl olsa anlayacaksın çünkü. Fakat o ismi yüksek sesle söyleyemiyorum, diyelim... Ne diyelim, meselâ Turgut.

Handan'ın yüzünden med ve cezir[1] hâlinde kızıl heyecan dalgaları geçiyordu. Parmaklarının ucu titredi. Ve sigaranın uzamış külü mermer masanın üzerine serpildi.

– Çocukken onun beni sevdiğini hayal meyal hissederdim. Hiçbir zaman açığa vurmadığı için bendeki bu sevginin intibâı[2] belirsiz ucu bucağı kaybolmuş bir rüyâ hâlinde zihnimde birikir gibi olurken yine dağılıp duman oluyordu.

Evlendim, ayrıldım. Avrupa'ya gittim; o da tahsil için oraya geldi. Arkadaştık. Her işte bana yardım ederdi, her derdimi söyleyebilirdim. En büyük fedakârlığını bile anama dayanır gibi ondan talep ederdim. Seneler senesi onun disiplinle mühürlen-

---

[1] Gel git.
[2] İzlenim.

miş güzel ağzını, yıllanmış sırrını ilâna tek vâsıta olan sâkit[1] ve derin gözlerini karşıda gördüm. O gözler, yirmi beş sene durmadan ihtiras ve perestiş[2] okudu. O dudaklar yirmi beş sene susmasını bildi. Ama ne oldu, ne oldu şimdi?.. Nasıl ki o benim için yirmi beş sene yandı tutuştu; ıztırap çekti bir o kadar da ben mi bu acıyı taşıyacağım? Demek ki ölünceye kadar. Bu bir adâleti ilâhiye[3] mi? Olsa da haklı. Ben yirmi beş sene karşıda canlı mûcizeyi göreyim de hissiz kalayım. Bir... Bir öküz gibi..."

– Estağfirullah...

Handan artık yüzüne ellerine hâkim olamıyor tepeden tırnağa sinir ıspazmozları[4] içinde isyan ediyordu.

– Fakat ben dayanamam ki... Ben artık genç değilim. O bugün yeni baştan başlamak istese o da dayanamaz. Ne diyordum; evet çiftlikte tabiî bizde yatıyor. Bizde yiyip içiyordu. Bir sabah binânın zemin katında, bahçe üstündeki sessiz bir odaya çekilip çalışmaya başladım. Tâtil zamânına sakladığım birkaç mühim tıbbî eser vardı.

Sigara paketimi yanıma aldım, kahve getirttim, kapıları kapadım. Büyük bir huzur içinde tam istediğim gibi çalıştım. Saat on bire doğru sanki bir ruh beni dürttü, evet aynen bu; hissiz bir el beni dürttü. Birdenbire kitaplardan başımı kaldırdım. Yukarıki balkonda gramofon çalınıyordu. Fakat bu

---

[1] Sessiz.

[2] Tapma, taparcasına sevme.

[3] İlâhi adâlet.

[4] Kasların irâde dışı kasılması, gerginlik ve titreme, çırpınma, spazm.

yeni bir şey değildi.

Sabahtan beri durmadan çalıyorlardı. Kulağım o kadar alışmış ki duymazdım bile. Teyzem, Semahat ablam kocası kayınbirâderi her sabah menekşe güllü balkonda tavlanın etrâfına toplanırlar kucak dolusu plâkları yanlarına yığarlar, âdetlerince birini kaldırıp birini korlar. Daha ziyâde bir îtiyat[1], yoksa kulakları bu mûsikîden haberdar değildir bile... Nitekim ben de hep duyardım da duymaz gibiydim. Nedense birdenbire kulak kabarttım. Dikkat kesildim. Çünkü vaktim saatim gelmişti, kaderim omuzbaşıma dikilmiş, yirmi beş sene uyudun; şu anda uyanıklığın alnında yazılıdır diyordu. Bugün gibi hatırımda, plâk bir halk türküsüydü:

İki turnam gelir allı karalı,
Birisini şâhin vurmuş biri de yaralı

Tıpkı uzun, nâmütenâhi[2] uzun bir uykudan uyanır yâhut gözümü açıp kapayıncaya kadar cümle cihânı değişmiş bulur gibi oldum.. Üzerime tatlı bir sersemlik geldi. İşimi bıraktım, kalktım çıktım. Ben çıkıncaya kadar plâk bitmişti. Hepsi birden, haydi gidelim dediler, yemekten evvel hava almış oluruz. Yapı yerine gidelim, şimdi paydos olurlar, Turgut'u alır öyle geliriz.

Hanımeli, yasemin kokuları altında çöken bahçeden geçtik. Bak işte... Burada da bir yâsemin olacak. Bana hep onu hatırlatıyor, duyuyor musun

---

[1] Alışkanlık.
[2] Sonsuz.

ne kuvvetli râyiha[1]!

Bahçenin arka kapısında hemen tarlalar başlar, gelincik papatya bolluğu. Ben hep o türküyü mırıldanarak yürüyordum: "*Birisini şâhin vurmuş, biri de yaralı...*" Yapı yerinin gürültüleri başladı, hemen oracıkta amele çadırlarını gördük. Artık bitmek üzere olan köprü üstünden koşa koşa Turgut geliyordu. Güldü bize elini salladı. Bir de başka bir hareket yaptı ki bana çok tesir etti. Dirseğile tunç rengi alnının terini sildi. Amele arasında amele gömleğile ve baş açık dolaşır, bâzan meslek aşkile kendinden geçer, bizzat amele gibi iş görürdü. O gün paydos saatini beklemeden bizimle berâber çiftliğe dönmek istedi. Ustabaşıyı çağırdı ve uzunca süren bir takım emirler verdi, inşaat ıstılâhı[2] dolu sözler, bir şey anlamıyordum ben.

Ben yalnız onun profilden görünen yüzüne bakıyordum. Anladım ki bir erkeği dünyâya en câzip[3] kılan hâl kumanda hâlidir. Tuttuğu işi herkesten iyi bilen emrindeki adamlardan her sâhada, her zerrede üstün olan ve hakkiyle hepsini birden peşine takıp sürükleyen erkek. Bakıyordum bakıyordum, sanki vücûdum, bütün maddî ve mânevî varlığım yok olmuştu.

Yalnız gözlerim kalmıştı sanki gözlerim de benden gitmişti. Bir mıknatısa uçan çelik parçası gibi gözlerim o çatıkça kaşlı, kumral profile düşüp kaybolmuştu. Ağır ağır ayldım. Evvelâ bir kadın oldu-

---

[1] Güzel koku.
[2] Terim.
[3] Çekici.

ğumu hatırladım.

Memlekete mevkuf[1] hayatta, ben de bir kadın olduğumu senelerden beri unutmuştum. Sonra kalbimi hissettim. Ölmüş sanılan bir kalbi yeniden keşfetmek tıpkı ölümü tadıp tekrar hayâta erişmek gibi oluyordu. Sonra göğsüm genişler, boyum uzar gibi oldu. Sana yemin ediyorum; saçlarımın yumuşadığını, kirpiklerimin kıvrıldığını, gözlerimin parladığını, dudaklarımın kızardığını duydum. Bir dakîka içinde güzelleştiğimi anladım. Yemin ederim mübâlağa[2] zannetme. Turgut'un ustabaşıyla konuştuğu birkaç dakîka zarfında benliğimin üstünden bir umman[3] geçti. Sana sabaha kadar anlatsam yine bitmez. Kendi kendime diyordum ki: "Fakat ben onu seviyorum, seviyorum. Belki de bu sevgi ezelden beri benim içimde idi de ben şimdi farkettim. Hayır şimdi değil, demin plâk dinlerken sihirli bir uykudan uyandım. Hani masallarda taş kesilen pâdişah kızları vardır; günü gelince gizli bir efsunla çözülüp canlanırlar. Benim için kazâ ve kader[4] işâreti o mûsikîyle verildi." Ben ileri geri düşünürken Turgut ustabaşıya olan sözlerini bitirdi. Ve bize döndü. Döner dönmez gözleri gözlerime düştü. O dakîkada benden kim bilir ne kuvvetli bir cereyan akıyordu. Turgut karşımda mıhlandı kaldı. Öylece yüz yüze, hareketsiz; bir zaman dikildik. Hâlimden ne anladı?.. Göz bebeklerinden binbir mânânın kıvılcımlar gibi püskürdüğünü gördüm.

---

[1] Adanmış.
[2] Abartma.
[3] Çok büyük engin deniz, okyanus.
[4] Alın yazısı.

Orada hayret okunuyordu. Acı bir hayret, tatlı bir ümit; uzun bir kahramanlık mücâdelesinin yorgunluğu; zafer sarhoşluğu ve hattâ tereddüt ve korku... Evet korku. Seven insan dünyânın en ihtiyatkâr ve korkak mahlûkudur.

Eve yemeğe geldik. Turgut elbise değişmek için odasına çıktı. Onun yıkanış; taranış; gümüşi faniladan bir spor takım giyinmiş olarak tekrar salona inişine kadar zaman bana uzun göründü. Sofrada yerlerimiz karşı karşıya idi. O gün şarap sunmuşlardı. İstanbul'dan gelen balık ve enginarın ilâvesile îtinâlı bir yemek vardı. Semahat nasılsa ortaya bir zambak demeti getirmişti. Turgut'la ben artık kendimizi göz göze unutup gidiyorduk. Sana bu hâli nasıl anlatayım? Bu muazzam bir şaşkınlık gibiydi. Dünyânın en büyük mûcizesine ermiş iki insandık. İlâhi bir hârika çelengini ikimiz de birer yandan kavramıştık. Böylece bir hükmü kaderle[1] bağlanmış olduğumuzu anlayarak birbirimizden bakışlarla soruyorduk:

– Ya demek öyle ha?

Sonra uykusuz geçen mehtap geceleri; bütün o heyecan bütün o hasret mâlum; artık çocuk değiliz. Salonun bir köşesinde o; ta öbür köşesinde kalabalık bir grup içinde ben oturdum. Arkam ona dönükken bile onu görür ve duyardım. Yeryüzünde yalnız o vardı. Yalnız o; herkes ikinci ve üçüncü planda figüranlar gibi kalmıştı.

Handan kol saatine bakarak kalktı. İskeleye

---

[1] Kaderin buyruğu.

inip Erenköyü otobüsüne binecekti. Yarı yolda ben merâkıma hâkim olamadım. Netîceyi sordum. Acı bir jestle omuzlarını silkti.

– Netîce ne olabilirdi ki? Çok geç çok geç. Turgut'la birbirimizi kırk yaşının eşiğinde bulduk. Ben vaktiyle kocamdan ayrıldığım zaman bir daha aşk ve erkek üzerine binâ kurmamak için yemin etmiştim. Bugüne kadar yeminimi tuttum; arkamda uzun çalışma seneleri var. On dört senelik doktorum. Bütün mâzîmi[1] inkâr mı edeyim?.. Turgut kanaatkâr[2] bir saâdet istemiyor. Vazîfemi terk etmeli, eve bağlanmalı, sâdece onun karısı olmalı imişim. Yuvadan; çocuklardan bahsediyor. Beni yirmi yaşında bir genç kız zannediyor gāliba. Ben meslekten vaz geçemedim. Kısacası benim mâceram pek çok münevver[3] kadının başına gelen hâdisedir. Bir tarafta kadını faaliyet[4] sâhasına atan; pişiren, ona müstakil[5] bir şahsiyet veren hayâtın seyri; diğer tarafta kadını sâdece eşi yapmak isteyen erkek. Ben saâdetten vaz geçtim. Mesleğimden vazgeçemem. Gerçi o saâdet tahassürü[6] beni bir lâhza[7] terk etmedi. Hani zayıf zamanlarında göz önünde uçuşan noktacıklar vardır. Rüyet[8] sâhanızı kaplamaz fakat nereye baksanız görürsünüz. Bu da öylesi.

İskeleye gelmiştik; otobüs hazırdı. Handan beni

---

[1] Geçmiş.
[2] Elindekiyle yetinen, fazlasını istemeyen.
[3] Aydın.
[4] Çalışma, etkinlik.
[5] Bağımsız.
[6] Çok istenen ve ele geçirilemeyen bir şey için yanıp yakılma.
[7] An.
[8] Görüş.

Erenköyü'ne dâvet etti.

– Gel derdleşelim, diyordu; söylediğimi unut; karârım kati olduğu için çok bedbaht değilim. Turgut'un dahi bundan sonra çocukları doğacakmış; fakat benimkiler doğmuştur. Benim çocuklarım, yüzlerce; binlerce milyonlarca...

Handan eliyle Anadolu tarafını işâret ediyor; bana memleketi dolduran çocuklarını gösteriyordu. Küçük bir hüzün fakat büyük bir zaferle..

Safiye Erol

2 Ocak 1902'de Edirne, Uzunköprü'de doğdu. 1917'de Almanya'ya tahsile gitti. Lise ve üniversiteyi bitirip doktora tezini verdikten sonra 1926'da İstanbul'a döndü. Millî Mecmua, Her Ay gibi dergilerde yazıları çıktı. 1938'de Kadıköyü'nün Romanı, 1944'de Ülker Fırtınası, 1946'da Ciğerdelen isimli romanları, 1941'de Selma Lagerlöf'den Portugaliye İmparatoriçesi ve 1945'de La Motte-Foque'den Su Kızı isimli tercümeleri yayınlandı. 1951'de Kenan Rıfâî hakkında üç bölümlük felsefi incelemesi, Kenan Rıfâî ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık kitabında yer aldı. 1955'de Tercüman Gazetesi'nde son romanı olan Dineyri Papazı ile 1962'de Son Havadis Gazetesi'nde Peygamberimizin hayâtından safhaları anlatan Çölde Biten Rahmet Ağacı isimli eseri tefrika edildi. Ayrıca muhtelif gazete ve mecmualarda pek çok makâlesi yayınlandı. 1 Ekim 1964'de İstanbul'da vefat etti.

9 789756 444740